Ἀριθ. 126 – Λεπτὰ εἴκοσι.

ΕΤΟΣ Γ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Πέμπτος | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἔρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι—Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6. | 28 Μαΐου 1878

ΠΑΝΟΜΟΙΟΤΥΠΟΝ ΤΗΣ ΥΠΟΓΡΑΦΗΣ ΤΟΥ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΒΗΛΑΡΑ

[Ὁ Ἰωάννης Βηλαρᾶς ἐγεννήθη ἐν Ἰωαννίνοις τῷ 1771. Ἐσπούδασε τὴν ἰατρικὴν εἰς Παταύϊον τῆς Ἰταλίας, ἣν καὶ ἐξήσκησε προσληφθεὶς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Βελῆ Πασσᾶ, υἱοῦ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ, τὸν ὁποῖον ἠναγκάσθη νὰ παρακολουθῇ εἰς ἁπάσας τὰς ἐκστρατείας του. Ἀκολούθως παραιτηθεὶς, διήγαγεν ἥσυχον καὶ εὐδαίμονα βίον ἐν τῇ πατρίδι του, ἐπαγγελόμενος τὸν ἰατρὸν καὶ καταγινόμενος εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν Μουσῶν. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους ὑποστὰς τρομερὰν καταστροφὴν τῆς ἐαυτοῦ περιουσίας, συνεπείᾳ τῶν ὑπὸ τῆς Ἡόλης καταδιωγμῶν κατὰ τοῦ σατράπου Ἀλῆ Πασσᾶ, ἐτελεύτησεν ἐν πενίᾳ, ἐν Ζαγορίῳ, ἐν ἔτει 1823.]

Τὸ πρωτότυπον τῆς ἑπομένης ἀφελοῦς καὶ διδακτικῆς ἐπιστολῆς του ἐκοινοποιήθη ἡμῖν ὑπὸ τοῦ κ. Στ. Κρίνου.

Σ. τ. Δ.

Μία ἐπιστολὴ τοῦ

ΒΗΛΑΡΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΥΙΟΝ ΤΟΥ

Γυιέ μου!

Ἡ ἀνησυχία μου πολλαὶς φοραὶς καταντάει σὲ παραδαρμὸ ἐξαιτίας σου· ὄχι ἀπὸ κανένα σου σφάλμα, ἀλλ' ἀπὸ τὴν αἴσθησι τῆς πατρικῆς φιλοστοργίας, ὁποῦ νιόθω τὸ κεντρί της νὰ μὲ πληγόνῃ παραβαθιὰ στὴν καρδιὰ γιὰ τὴν ἀπουσία σου· ἡ ἀποκατάστασι στὸ δρόμο τῆς εὐτυχίας σου καταδαμάζει στὴν καρδιά μου τὸν πόνο τοῦ χωρισμοῦ σου, καὶ ὁ νοῦς μου λαρόνει, ὅποτε ἡ φαντασία μου σὲ παρασταίνει εὐτυχῆ στὴν ἐκλογὴ τῆς ἐπιχείρισίς σου· ἀλλ' ἡ ἀβεβαιότητα ἀκόμα τοῦ ἔργου μὲ κρατάει σὲ ἀδιάκοπον κυματισμὸ τῆς ἀπόφασίς μου. Τὸ μοναχὸ, ὁποῦ μὲ ἀναπαύει, εἶναι ἡ καλή σου γνώμη καὶ τὰ σωστὰ μέτρα, ὁποῦ μοῦ γράφεις, πῶς ἀγωνίζεσαι νὰ παίρῃς σὲ κάθε σου κίνημα. Ἐξακολούθα πάντα τὸν ἴδιον τρόπο, γιὰ νὰ ζῶ κἆν, στερεμένος ἀπὸ τὴν παρουσία σου, μὲ κάπιο θάρρος.

Τὰ γράμματά σου ἀπὸ Ζάκυνθο ἄργισαν νὰ μοῦ ἔρθουν· σ' αὐτὰ σοῦ ἀποκρίθηκα εὐθὺς, καὶ τὰ ἐσύστησα τοῦ ἴδιου μέσου ὁποῦ μοῦ ἐπαράγγελνες· ἐπιθύμαγα νὰ τὰ λάβῃς ὀγλήγορα. Τὴν ὥραν ὁποῦ τὰ ἐβούλλωσα, καὶ ἑτοιμάζομουν νὰ τὰ δώσω, μοῦ ἐγχείρισαν ἕνα γράμμα τοῦ κὺρ Ψαλίδα, ὁποῦ μοῦ φανέρονε, πῶς τοῦ ἐγύρευες μετρητά. Τοῦ ἔγραψα νὰ σοῦ ἐμπάσῃ ἀμέσως καὶ νὰ μὲ διορίσῃ νὰ τὰ μετρήσω ἐδώ. Ἐπειράχτηκα, νὰ σοῦ εἰπῶ τὴν ἀλήθεια, ἀπὸ τὴν λέξι δανεικά! Ὅσο ζῶ, γυιέ μου, καὶ εἶναι χρεία νὰ συντρέξω ἀκόμα σὲ ἀναγκαιότατα ἔξοδά σου, δὲν καταδέχομαι ποτὲ νὰ χρεωστῆς ἄλλου βοήθεια· ἀλλὰ μήτε νὰ ἀπομακρυνθῆς ἀπὸ τῆς ἀπόδειξες τῆς ἀγάπης μου ὑποφτεύοντας νὰ μοῦ δώκῃς βάρος. Ὡς ποῦ φτάνει ἡ ἀγάπη τῶν γονέων πρὸς τὰ παιδιά τους καὶ ξεχωριστὰ πρὸς ἐκεῖνα ὁποῦ τὴν ἀχρίζουν, ἐσὺ εἶναι ἀδύνατον νὰ τὴν γνωρίσῃς ἀκόμα. Ἡ στέρεψι καὶ τῶν ἀναγκαιότατων, ὅποτε χρησιμεύει γιὰ τὸ καλὸ τῶν ἀξίων παιδιῶν, γένεται ἄκρα ἀπόλαψι τοὺς γονεῖς. Τὰ παιδιὰ εἶναι ἡ ἐξακολούθησι τῆς ζωῆς τῶν γονέων, εἶναι ἕνα καὶ τὸ αὐτό· ὅλη ἡ διαφορὰ στέκεται στὸ ὀλιγόστεμα τῆς ζωνταναδας ἀπὸ τὴν ἀρχὴ, καὶ στὸ αὐγάτισμα τῆς ἴδιας στὰ κλωνάρια. Ὅποτε τὰ μέρη ὁποῦ προσθέτονται στὴ ρίζα ἀναλογοῦν μὲ τὴν ποιότητά της, γεννιέται ἡ ἀμοιβαία ἀγάπη καὶ εὐτυχία καὶ ἡ ζωὴ τῆς ρίζας ἀπ' ὀλίγο ὀλίγο ἀπερνόντας στοὺς κλώνους τὴν ἀφίνει νεκρή· ἀλλ' ὁ θάνατός της εἶναι γλυκός. Ἂν τὰ κλωνάρια ξεκλίνουν ἀπὸ τὴν ποιότητα τῆς ρίζας προξενιέται ἡ ἀντιπάθεια καὶ ὅσα ἀπ' αὐτὴ, καὶ ὁ θάνατος τῆς ρίζας τότε πικρός. Ἐφυσιολόγησα παραπολύ· ἀλλὰ σὲ ἀγαπῶ καὶ πολὺ, ἐπειδὴ καὶ προσπαθῶ νὰ γένῃς ἄξιος τῆς ἀγάπης μου.

Δὲν ἠξέρω τὶ ἀποφάσισες γιὰ τὸν ἀπ' αὐτοῦ μισεμό σου καὶ εἶμαι σὲ ἀνυπομονησιὰ ὅσο νὰ μάθω. Μὴ παραξενεύεσαι, γυιέ μου, γιὰ τὴν ἀνησυχίαν μου· ἡ πράξι μου στὸ μέγα βιβλίο τοῦ κόσμου, ἐξαιτίας τῆς πολυκαιρινῆς παρατήρησις, μὲ ἀναγκάζει νὰ ἀμφιβάνω στὰ μέτρα τῆς ὁρμητικῆς νιότης. Τὰ ἀπέρασα αὐτὰ τὰ μωρὰ χρόνια, καὶ λογαριάζω τώρα τὰ λάθη, ὁποῦ ἐξαπροσεξίας μου ἔκανα. Ἐνόσῳ σ' εἶχα σιμά μου, εἶχα ὁ ἴδιος τὸ χαλινὸ, ὁποῦ σ' ἐμπόδαγε νὰ παραστρατήσῃς· κοντὰ σὲ ἄλλον, πῶς νὰ βεβαιωθῶ γιὰ τὴν ὁδηγία σου λείποντας ὁ ἴσκιος τοῦ πατρός; ἂν δὲν ἤμουν πληροφορημένος, πῶς εἶμαι παρὼν στὸ νοῦ σου, σὲ κάθε σου πράξι, θὰ ἤμουν ἀπελπισμένος. Παρηγορεῦμαι ἀπὸ τὸ στοχασμὸ, πῶς ἔχεις πάντα τὴν ἀγάπη καὶ τὸ σέβας πρὸς τὸν πατέρα σου· μολοποῦ καὶ ὁ μοναχὸς σκοπός σου εἶναι ἡ ἀληθινὴ εὐτυχία σου, ἡ μοναχὴ εὐχαρίστησις τῶν γονέων σου. Ἀγω-

νίζου νὰ ἀπολαμβάνῃς στὴ καρδιά μου τὰ δικαιόματα ὁποῦ ἐξαρχῆς ἀπόχτησες μὲ τὴν καλοσύνην σου, καὶ τὰ προνόμια, ὁποῦ σὲ τούτη σοῦ χάρισα γιὰ πάντα.

Μὴ σὲ μέλει γιὰ τὴν κατάστασί μου· ἀλήθια τὰ δεινά μου περιστατικὰ μοῦ ἔφεραν στενοχώριαις, μόνε ξέρε, πῶς ἐγὼ εἶμαι καὶ γενναιόκαρδος, μήτε καταπέφτω εὔκολα ἀπὸ τὴν ἐνάντια τύχη. Οἰκονομοῦμαι γιὰ τὴν πόρεψί μου. Καὶ ἀπὸ τὰ πολλά μου χρέη ὅλο κάτι ἐπλέρωσα· μεῖνε ἥσυχος γιὰ μένα καὶ κύτταζε νὰ μὴ ταλαιπωρῇς τὸν ἑαυτό σου.

Κοντὰ σὲ ὅσα σοῦ ἐσημείωσα, λογιάζω ἀναγκαιότατο ἀκόμη νὰ σοῦ θυμήσω, πῶς ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ ἔχῃ τίμιον χαρακτήρα γιὰ νὰ ζήσῃ στὸν κόσμο μὲ ὑπόληψι· ὁ φιλαλήθης καὶ φιλοδίκαιος εὑρίσκεται ἀνεπάντεχα πιασμένος στῆς παγίδαις τῶν δολερῶν καὶ κακοποιῶν ἀνθρώπων. Εἶναι χρεία λοιπὸν νὰ φυλάγεται ὁ χαρακτήρας, ἀλλὰ νὰ μὴ φανερόνεται σ' ὅποιον λάχῃ ἀνεξέταχτα· ἡ προσποίησις εἶναι κακία, ἀλλ' αὐτὴ γίνεται ἀρετὴ ὅποτε δὲ συντρέχει πρὸς βλάβη τοῦ ἄλλου. Ὁ Σωκράτης ἤπιε τὸ κώνειο γιὰ νὰ μὴ παραβῇ τὸ χρέος του πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τὴν ἀρετή· μόνε ἔδωκε ἀφορμὴ νὰ θριαμβέψῃ ἡ κακία. Θελὰ εἰπῆς πρὸς καιρόν; τὸ κακὸ παράδειγμα καὶ μιᾶς στιγμῆς καταντάει ὀλέθριο γιὰ αἰῶνας.

ἀπὸ Τζιπέλοβο, τῇ 22 Τρυγητοῦ 1822.

ὁ πατέρας σου
ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΗΛΑΡΑΣ.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΒΗΛΑΡΑ

Ὁ Βηλαρᾶς, ὡς ἐξάγεται ἐκ τινων ποιημάτων του, καὶ νοῦν καὶ φαντασίαν καὶ μάθησιν καὶ ποικιλίαν γνώσεων εἶχε τοσαύτην, ὥστε καὶ ἐκ τῶν Ἄγγλων ὁ Dr. H. Holland ὠνόμαζεν αὐτὸν πολυμαθῆ, ἐγκρατῆ τῶν φυσικῶν καὶ μεταφυσικῶν ἐπιστημῶν, φιλόλογον, ποιητὴν ἐξαίρετον καὶ φιλόσοφον ἀνήκοντα μᾶλλον εἰς τοὺς χρόνους τῆς ἀρχαίας ἐλευθερίας.

Αἱ περὶ γλώσσης ὅμως καὶ περὶ ὀρθογραφίας ἰδέαι αὐτοῦ ἦσαν πάντη ἰδιόρρυθμοι. Καὶ εἰ μὲν στιχουργῶν μόνον μετεχειρίζετο τὴν διάλεκτον τῆς ἰδιαιτέρας αὐτοῦ πατρίδος, λόγος μηδείς· ἀλλὰ νὰ λέγῃ πεζογραφῶν τῆς *ἀληθινῆς μάθησις*, τοῦ *Ξενοφῶντα*, τὰ *σκολιὰ*, *ξετελειωμοὺς* καὶ *γάλραγε*, καὶ ν' ἀποσκορακίζῃ ἐν τῇ γραμματικῇ αὐτοῦ τῇ ἐπιγραφομένῃ *Η ρομεηκη γλοσα* καὶ στοιχεῖα τοῦ ἀλφαβήτου καὶ τόνους καὶ πνεύματα, τοῦτο τῇ ἀληθείᾳ τεκμηριοῖ παράδοξόν τι νόημα τῆς κριτικῆς τοῦ ἀνδρὸς δυνάμεως.

Ἐκ τῶν ἐρωτικῶν αὐτοῦ ποιημάτων ἡ *Ἄνοιξις* καὶ ἡ *Δύσις τοῦ ἡλίου* φαίνονταί μοι ἀριστουργήματα· ἡ πρώτη μάλιστα ὑπερτερεῖ καὶ τῆς τοῦ Χρηστοπούλου· ἡ δ' ἑτέρα τοσούτῳ προσφυῶς μιμεῖται διά τε τῶν ποιητικῶν εἰκόνων καὶ τῆς συνθήκης τῶν λέξεων τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, τὴν ἀνατολὴν τῆς σελήνης, τὸν κάματον τῶν ἐργατῶν καὶ τῶν κτηνῶν, τὴν ἠρεμίαν τῆς νυκτὸς καὶ τὸν ἀκοίμητον ἔρωτα, ὥστε φαντάζεσαι ὅτι βλέπεις τὴν φύσιν δρῶσαν ἢ πάσχουσαν, ὅτι σὺ αὐτὸς παθαίνεσαι, ὅτι σὺ αὐτὸς κεκοπιακὼς ἀποχωρεῖς εἰς τὴν καλύβην σου. Ἀλλ' ἐκ πασῶν τῶν ποιητικῶν ἀρετῶν τοῦ Βηλαρᾶ ἐπικρατεστέρα ἐστὶν ἡ σατυρική. Τὸ κατ' ἐμὲ ὁμολογῶ ἀμίμητον τὴν *Γιατρικὴν παρηγορίαν*, οὐδὲ ἀνέγνων εὐφυεστέραν καὶ χαριεστέραν μαστίγωσιν τῆς ἰατρικῆς ἀγυρτείας.

Ν. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ.

ΓΙΑΤΡΙΚΗ ΠΑΡΗΓΟΡΙΑ

Ἐκ τῶν τοῦ Ἰωάννου Βηλαρᾶ.

Βογγομαχοῦσεν ἀσθενὴς
Κατάκειτος στὴν κλίνη,
Τοῦ χάρου παίρει, δίνει·
Καὶ λυπημένη καὶ πικρὴ
Ἡ μαύρη σύζυγός του
Θρηνοῦσε στὸ πλευρό του.
Σὲ τοῦτο μπαίνει κι' ὁ γιατρὸς
Καὶ τὸ σφυγμὸ τοῦ πιάνει,
Τὸν ἐρωτάει· τί κάνει;
Ὄχ! τί νὰ κάμω, δὲν μπορῶ,
Χειρότερα ὅσο πάω·
Φοβοῦμαι, θὰ πεθάνω.
Μὴ δὰ τὸ θάνατον ἐρτὺς
Στομάζεσαι, δειλιάζεις,
Καὶ τοῦ πατρός σου ὁμοιάζεις.
Ὁ μακαρίτης, σὰν κι' ἐσὺ
Μοῦ ἔλεγε, θυμοῦμαι,
Γιατρὲ δὲν τὸν πατοῦμε
Τὸ χάρο τούτην τὴ φορά;
Μὸν κεῖνος ἦταν γέρος,
Καὶ τοῦ θανάτου μέρος.
Δὲν ἔχω δύναμι γιατρὲ,
Μηδὲ γιὰ νὰ μιλήσω,
Καὶ δὲ θαρρῶ νὰ ζήσω.
Τὸν ἴδιον εἶχε, καὶ σωστὰ,
Ὁ μακαρίτης θιός σου,
Τὸ φόβον τὸ δικό σου.
Μὸν ἐσὺ, φίλε μου, ἀγκαλὰ
Ἀποπολλῆς στὸ στρῶμα,
Χαμοβαστιέσαι ἀκόμα.
Καλὸ δὲ βλέπω, κὺρ γιατρὲ,
Δὲν τρώγω, δὲν κοιμοῦμαι·
Πῶς λὲς νὰ μὴ φοβοῦμαι;
Σοῦρθαν στὸ νοῦ καθὼς θωρῶ,
Τὰ λόγια τοῦ ἀδελφοῦ σου,
Τοῦ μεγαλήτερού σου.
Ὁ μακαρίτης ςαγητὸ,
Καὶ ὕπνον ἐποθοῦσε,
Καὶ μὲ συχνορωτοῦσε.
Μὸν ἐσὺ, φίλε μου, ἐπροχτὲ

Ζουμὶ θαῤῥῶ, καμπόσο
Νὰ βούφῃτες ὡστόσο.
Αὐτὰ ν' ἀκούῃ ἡ ὀρφανὴ
Γυναῖκά του, ἀρχινάει
Νὰ κλαίγῃ, νὰ θρηνάῃ.
Ὄχ! λέγει ὁ ἄντρας· ἄμ γιατί
Τοῦ κάκου νὰ λυπιέσαι,
Καὶ δὲν παρηγοριέσαι;
Κᾶν τὸ γιατρὸ δὲν ἀγρηκᾶς,
Ποῦ λέει νὰ παντέχω,
Καὶ κίνδυνο δὲν ἔχω;
Ἀμ μὰ τί θάῤῥος καὶ καρδιά!
Ἡ ἄτυχη, φωνάζει·
Βαριὰ ἀναστενάζει.
Ἀφοῦ ἀκέρια φαμελιὰ
Τὴν ἔχει μακαρίσει,
Σ' ἐσένα θὰ εὐτυχήσει!

ΕΙΜΑΡΜΕΝΗΣ ΠΑΙΓΝΙΑ

[Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ]

Ἐδῶ καὶ δύω ἔτη, εἶχα λάβει ἐπιστολὴν ἀπὸ τὴν θείαν μου Σωφρονίαν, τὴν καλὴν ἐκείνην γερόντισσαν ἥτις, καθ' ὅλον τὸ μακρόν της στάδιον, ἐνησχολεῖτο τόσον εἰς τὸ νὰ νυμφεύῃ τοὺς ἄλλους, ὥστε δὲν ἔλαβε καιρὸν νὰ συλλογισθῇ πῶς νὰ νυμφευθῇ ἡ ἰδία· διὰ τοῦτο καὶ ἐκείνη μὲν ἔμεινεν ἀνύπανδρος, ἐγὼ δὲ εἶμαι σήμερον κληρονόμος της.

Εἶχα λάβει λοιπὸν ἐπιστολὴν ἀπὸ τὴν καλὴν θείαν μου Σωφρονίαν, καὶ ἡ ἐπιστολὴ ἐκείνη ἦτον καταδίκη θανάτου διὰ τὸν ἄφροντιν καὶ ἀπερίσκεπτον ἄγαμον βίον, τὸν ὁποῖον ποτὲ χωρὶς λύπην δὲν ἐγκαταλείπομεν. Ἡ σεβαστή μου κυρία Σωφρονία μοῦ εἶχεν εὑρεῖ σύζυγον, συνοικέσιον λαμπρὸν, ἔλεγε, τὸ ὁποῖον δὲν ἔπρεπε ν' ἀφήσωμεν νὰ μᾶς φύγῃ. Ὅλα, ἔγραφε, τὰ ἐσυμφώνησε καὶ τὰ ἐτελείωσεν ἡ ἰδία, καὶ ἄλλο δὲν ἔμεινεν εἰμὴ νὰ ὑπάγω καὶ νὰ στεφανωθῶ. Ὅθεν καὶ μ' ἐπροσκάλει νὰ μὴ χάσω καιρὸν, ἀλλὰ ν' ἀναχωρήσω ἀμέσως. Βλέπετε πόσον ἁπλᾶ καὶ εὔκολα ἐτελείονεν ἡ καλή μου θεία τὰς ὑποθέσεις της.

Ἐν τούτοις, τίποτε θετικὸν περὶ τῆς νέας οἰκογενείας μου δὲν ἐγνώριζα, ἐκτὸς τοῦ ποσοῦ μόνου τῆς προικὸς, τὸ ὁποῖον ἀληθῶς παρέλυε πᾶσαν κατὰ τῶν συμβουλῶν τῆς θείας μου ἀντίστασιν. Ὁ μέλλων πενθερός μου ἦτον ἔμπορος πλούσιος, ὁ καλήτερος τῶν ἀνθρώπων, καὶ περιπλέον χῆρος, προτέρημα στολίζον καὶ τελειοποιοῦν τὰ λοιπά του προτερήματα.

Ὅσῳ διὰ τὴν νύμφην, ἡ θεία μου τὴν ὠνόμαζεν ἀληθῆ μαργαρίτην. Δυστυχῶς, πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἡ θεία μου ἐφόρει ὀμματοῦάλια, καὶ παράξενον δὲν ἦτον ἂν ἡ ἐκλογὴ ἔγεινε μὲ τὸ μέσον τῶν φωτιστικῶν τούτων ἐργαλείων· ἀλλὰ τέλος πάντων ἔλαβα καὶ μικρὰν τοιαύτην ἀπάτην πρὸ ὀφθαλμῶν, τὴν προῖκα τὴν εὕρισκα ἀξιόλογον, καὶ ἔπρεπε νὰ ἦναι τέρας ἡ μνηστή μου, ὥστε ἡ σκιὰ τοιαύτης προικὸς νὰ μὴ δυνηθῇ νὰ τὴν σκεπάσῃ.

Ἐπῆρα λοιπὸν τόσον μόνον καιρὸν, ὅσος ἐχρειάζετο εἰς τὸ νὰ βάλω εἰς τάξιν τὰ φορέματά μου. Τὴν θέσιν μου τὴν εἶχα συμφωνήσει διὰ τὴν αὔριον εἰς τὸ Γραφεῖον τῶν Ὁδοιπορικῶν Ἁμαξῶν. Ἀπεφάσισα δὲ ν' ἀναχωρήσω χωρὶς νὰ ἰδῶ κανένα, καὶ φανερώσω τὸν σκοπόν μου, διὰ τὸν ὁποῖον, νὰ εἰπῶ τὴν ἀλήθειαν, ἐντρεπόμην ὀλίγον. Ἐγὼ ὁ ἄλλοτε τόσον δύσκολος φαινόμενος εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ γάμου, ν' ἀποφασίσω αἴφνης νὰ νυμφευθῶ νέαν ἄγνωστον! Τότε ὅμως εἶδα διαφορετικὰ τὰ πράγματα· ἐθεώρησα τὸν γάμον ὡς καθῆκον κοινωνικὸν, τὸ ὁποῖον ἔπρεπε μίαν φορὰν νὰ ἐκπληρώσω· καὶ τὸ καθῆκον ὁ φρόνιμος ἄνθρωπος τὸ ἐκπληροῖ καὶ δὲν παραπονεῖται. Τὰ παράπονα εἶναι τοῦ μωροῦ, εἶπεν ὁ ποιητής.

Ἀνέβημεν εἰς τὴν ἅμαξαν περὶ τὴν ἑβδόμην ὥραν τῆς ἑσπέρας. Εἶχα δικαίωμα εἰς τὴν πρώτην θέσιν τοῦ ἔμπροσθεν μέρους· ἀλλὰ μὲ εἶχε προλάβει ἄλλος, διότι, ἀνοιχθείσης τῆς θυρίδος, εἶδα δύω ὁδοιπόρους καθημένους ἤδη, ἄνδρα καὶ γυναῖκα. Μολαταῦτα, ἂν ἐπῆραν τὴν θέσιν μου, μοῦ εἶχαν ἀφήσει τὴν ἄλλην γωνίαν· δι' ἐμὲ ἦτον τὸ ἴδιον, ὅθεν καὶ δὲν εἶπα τίποτε.

Ὑποθέτετε βεβαίως ὅτι τὴν ἄλλην γωνίαν κατεῖχεν ἡ γυνὴ ἐκείνη, τῆς ὁποίας ἀκόμη ἄλλοτε δὲν ἔβλεπα παρὰ τοὺς μακροὺς καὶ ξανθοὺς βοστρύχους, ἐξερχομένους ἀπὸ βελούδινον μαῦρον πέτασον. Παντάπασιν. Ὁ σύντροφός της εἶχε καταλάβει ἀδιαφόρως τὴν καλητέραν θέσιν, καὶ τόσον καλὰ εἶχε χωθῆ, ὥστε ἔλεγες πῶς ἐκαρφώθη ἐκεῖ νὰ μένῃ αἰωνίως. Ὁ ἄνθρωπος ἦτον πεντηκοντούτης, παχὺς, παχύῤῥιν, κόκκινος, φαιδρὸς, καὶ κοινοτάτης κατὰ πάντα φυσιογνωμίας.

Ἡ δὲ νεᾶνις, ἡ διὰ τὴν ὅλως ἀφιλόφρονα τοῦ συντρόφου της ἀδιαφορίαν πλησίον μου καθημένη (διότι νεᾶνις ἦτον, ἢ μᾶλλον παιδίον), στρέψασα πρὸς τὸ μέρος μου τὴν κεφαλὴν, μὲ τὴν ἄφροντιν ἐκείνην καὶ μηχανικὴν πρὸς τὰ ἀδιάφορα ὄντα περιεργίαν, μ' ἔβαλεν εὐθὺς εἰς θέσιν νὰ ἰδῶ τὸ σύνολον τῆς ὡραίας της μορφῆς. Φαντασθῆτε τὸ καθαρώτερον ὠοειδὲς πρόσωπον τοῦ κόσμου, τὰς χαριεστέρας γραμμὰς, ἐπιδερμίδα ξανθῆς μὲν χροιᾶς, ἀλλ' ἔχουσαν τὸ δροσερὸν ἐκεῖνο, τὸ μηδὲν κοινὸν ἔχον μὲ τὴν λυμφατικὴν χροιὰν τῶν πλείστων Ἀγγλίδων· ὀφθαλμοὺς γαλανοὺς καὶ ζωηροτάτους, καὶ ἀπαυγάζοντας εὐτολμόν τι καὶ ῥιψοκίνδυνον ὑπὸ τὴν δειλὴν καὶ ἁγνὴν τῆς παρθένου συστολήν· χείλη ῥοδόχροα καὶ παχέα ὁπωσοῦν, ἐπαυξάνοντα οὕτω τοῦ γοητευτικοῦ ἐκείνου προσώπου τὸ θέλγητρον. Ἂν εἶχε φθάσει τὰ δεκαεπτὰ ἔτη, οὔτε μίαν ὥραν δὲν τὰ ὑπερέβαινεν· ἦτον νεᾶνις, ἀλλὰ μόνον ἀπὸ χθές. Προχθὲς ἀκόμη, ἦτον παιδίον, καὶ

μὲ τὰ παιδία ἔπαιζε τρέχουσα. Ἀλλὰ μεταξὺ τῆς χθὲς καὶ τῆς προχθὲς πολλάκις μεσολαβεῖ ἄβυσσος. Τὰ παιγνίδια διαδέχεται ἡ σύννοια, τὴν ἀρροντισίαν ἡ σκέψις· καὶ τὸ στῆθος, τὸ ὁποῖον ἐλογίζετο κενὸν θησαυροῦ κιβώτιον, ἀνακαλύπτεται αἴφνης περιέχον καρδίαν, καὶ καρδίαν πάλλουσαν ἰσχυρῶς. Ὁποῖον παράδοξον ὄν ἡ γυνή!

Μήπως, ἔλεγα κατ' ἐμαυτόν, ὁ κύριος οὗτος εἶναι τῆς μικρᾶς ταύτης ὁ σύζυγος; Ἀλλόκοτος θὰ ἦτον ἡ ἕνωσις, ἀλλ' ὄχι ἀπίθανος· διότι τοιαῦται συζυγίαι εἶναι συχνόταται εἰς κοινωνίαν ὅπου οἱ ἄνθρωποι νυμφεύονται δι' ὅλας τὰς αἰτίας, ἐκτὸς τῆς μόνης ἴσως ἥτις ἔπρεπε νὰ κάμνῃ τὸν τοῦ γάμου δεσμὸν διαπαντὸς ἀδιάρρηκτον. Ἐγὼ μολαταῦτα ηὐχαριστούμην διὰ τὸ ἀγροῖκον τῶν τρόπων του, διότι ἀντὶ νὰ ἔχω αὐτὸν πλησίον μου, εἶχα τὴν ὡραίαν συνοδοιπόρον του. Οὐδένα πλάγιον σκοπὸν εἶχα βεβαίως, ὡς ἄνθρωπος ὅστις ἐπήγαινα νὰ νυμφευθῶ, ἐπροτίμων ὅμως τὴν ἐλαφρὰν ἀφὴν λεπτοῦ γυναικείου ἐνδύματος παρὰ τὴν ὀχληρὰν προστριβὴν ὤμων παχυσάρκου ἀνδρός.

Ἀναβάντων ἤδη ὅλων τῶν συνοδοιπόρων, ἐκλείσθησαν αἱ θυρίδες τῆς ἁμάξης, ἤχησεν ἡ σάλπιγξ τοῦ ὁδηγοῦ, ὁ ἡνίοχος ἐξέσχισε τὸν ἀέρα μὲ τὸ κλασσικὸν ἐκεῖνο κτύπημα τῆς μάστιγος, τὸ τόσον καταληπτὸν εἰς τοὺς ἵππους, ἡ ἅμαξα ἐκλονίσθη καὶ διέτρεξε καλπάζουσα τὰς ὁδοὺς τῶν Παρισίων, τὰς ὁποίας δὲν ἐβράδυνε ν' ἀφήσῃ ὀπίσω της.

Καὶ ἐνόσῳ μὲν διαβαίνομεν τὰς ῥύμας τῆς πόλεως, ὁ ὀφθαλμός, ὡς λυπούμενος ἴσως αὐθορμήτως διότι ἀφίνει χώραν προσφιλῆ, κύπτει εἰς τὴν θυρίδα, μεταβαίνων ἀπὸ ἐργαστήριον εἰς ἐργαστήριον, καὶ παρατηρῶν ταχέως τὰ ἐν αὐτοῖς. Τότε, δὲν προσέχει ἀκόμη ὁ ἄνθρωπος εἰς τοὺς συνοδοιπόρους του, διότι ἔχει καιρὸν νὰ τοὺς ἰδῇ, καὶ νὰ τοὺς λαλήσῃ, καὶ νὰ συνδέσῃ σχέσεις καὶ γνωριμίας μετὰ ταῦτα.

Μόλις ὅμως περάσωμεν τὰς πύλας τῆς πόλεως, ἀλλάζει πλέον ἡ θέσις, τὰ ἐκτὸς τῆς ἁμάξης δὲν μᾶς ἐνδιαφέρουν τόσον, τὸ βλέμμα κουράζεται περιπλανώμενον, καὶ ἀρχίζει κατ' ὀλίγον νὰ ἐνασχολῆται εἰς τὰ ἀμέσως περιστοιχίζοντα αὐτὸ πράγματα· καὶ τότε ἀρχίζομεν νὰ παρατηρώμεθα προσεκτικῶς, καὶ νὰ ἐξετάζῃ διὰ τοῦ βλέμματος ὁ εἷς τὸν ἄλλον. Εἶχα λησμονήσει λοιπὸν ὁλωσδιόλου τὴν πλησίον μου νεάνιδα, καὶ τότε ἐμισογύρισα αἰφνιδίως, καὶ οὕτως ἠδυνήθην, ἐν ἀνέσει καὶ προσποιούμενος ἀδιαφορίαν, νὰ τὴν παρατηρήσω.

Ἐπειδὴ τὴν ἔβλεπα πλαγίως, ὁ βελούδινος πέτασος δὲν μ' ἐσυγχώρει νὰ ἴδω ἄλλο, παρὰ τὰς ἄκρας τῶν βοστρύχων, καὶ μέρος τῆς ῥοδίνης ῥινός. Κάτι ἔβλεπα βεβαίως, ἀλλὰ δὲν ἦτον ἀρκετόν. Τὸ ἐμπόδιον τοῦτο μὲ ἠρέθισε, καὶ ἤθελα νὰ στείλω εἰς χιλίους διαβόλους τὸν βελούδινον πέτασον, ὅταν ἡ νεᾶνις, χωρὶς νὰ ὑποπτεύῃ ἀναμφιβόλως τὴν κατ' αὐτοῦ μανίαν μου, ἔλυσε βραδέως τὰς ταινίας, καὶ τέλος πάντων τὸν ἐσήκωσεν ὁλωσδιόλου. Ποτὲ δὲν εἶδα θαυμασιωτέραν, ἐξαισιωτέραν κόμην! Ὄπισθεν μὲν τῆς κεφαλῆς ἐδένετο στρεπτὴ μὲ πολλὴν ἁπλότητα, δύω δὲ κτένια ὀστράκινα ἐκράτουν ἐπὶ τῶν κροτάφων δύο μεγάλους πλοκάμους, καταβαίνοντας μέχρι τοῦ λαιμοῦ. Καὶ ἄλλην ὡραιότητα ἂν δὲν εἶχε, διὰ μόνην τὴν κόμην ταύτην θὰ ἦτον θελκτικὴ καὶ ἀξιέραστος.

Ἐκρέμασε πρῶτον τὸν πέτασον εἰς τὸ σχοινίον τῆς ἁμάξης, καὶ ἔπειτα, ἐξάγουσα μαντίλιον μεταξωτὸν ἐκ τοῦ σάκκου της, τὸ ἐδίπλωσεν ὡς λαιμοδέτην. Φαίνεται ὅτι ἡτοίμαζε τὴν νυκτικήν της στολήν· καὶ πραγματικῶς ἐτύλιξε τὰ αὐτία καὶ ἔδεσε κόμβον ὑπὸ τὸν λαιμόν. Ἐπειδὴ τοῦτο δὲν μ' ἐμπόδιζεν ἀπὸ τοῦ νὰ τὴν βλέπω, τὸ μαντίλιον δὲν τὸ ἐμίσησα· ὁ πέτασος ὅμως ἐσάλευε κρεμάμενος εἰς τὰ λωρία τῆς ἁμάξης· καὶ καλὰ νὰ τοῦ γείνῃ! Τὴν σήμερον κρεμοῦν διὰ πολὺ μικρότερα ἀδικήματα.

Ὁ κύριος ἐκοιμᾶτο νήδυμον ὕπνον.

Ἐν τούτοις, εἶχε νυκτώσει ὁλοτελῶς· ἡ σελήνη δὲν εἶχεν ἀκόμη ἀνατείλει, καὶ σκότος βαθὺ μᾶς ἐπεριστοίχιζεν ἔξωθεν. Τί καλήτερον παρὰ νὰ κοιμηθῇ κάνεις τότε; Τὰ φανάρια τῆς ἁμάξης μᾶς ἔῤῥιπταν μέσα ὀλίγον φῶς, ἀλλὰ καθαρῶς δὲν ἐβλεπόμεθα. Ἁρμοδία λοιπὸν δὲν ἦτον ἡ στιγμὴ νὰ συντριβῇ ὁ παγετὸς τῆς σιωπῆς καὶ νὰ συνδέσωμεν γνωριμίας· τὸ σκότος, τὸ ὁποῖον πολλάκις ἐνθαῤῥύνει, τρομάζει πάντοτε τὴν ἀθωότητα, φύσει οὖσαν προφυλακτικὴν ἂν καὶ ἄπειρον· ἀνέβαλα λοιπὸν εἰς τὴν αὔριον τὴν ἀρχὴν τῆς συνομιλίας, ἂν ἡ τύχη μὲ ἠξίονε νὰ συνταξειδεύσω ἐπὶ πολὺ μὲ τοὺς συνοδοιπόρους μου ἐκείνους.

Ἡ νεᾶνις—κόρη ἢ γυνή, διότι ἀκόμη δὲν ἤξευρα ἂν ἦτον σύζυγος, θυγάτηρ ἢ ἐπιτροπευομένη τοῦ κοιμωμένου—μετὰ τὸν βραχὺν ἐκεῖνον νυκτοστολισμὸν ἐνόμισε καλὸν νὰ τὸν μιμηθῇ· καὶ ἐντὸς ὀλίγου ὁ μόνος ἐκ τῶν τριῶν ἀνοικτοὺς ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς ἤμην ἐγώ. Τῇ ἀληθείᾳ, καὶ μέχρι τῆς Δευτέρας Παρουσίας ἂν ἐκοιμῶντο ἀμφότεροι, μοῦ ἦτον ἀδιάφορον. Ἀκούμβησα λοιπὸν τὸ πρόσωπον εἰς τὸ ἔρεισμα τῆς ἁμάξης, καὶ, μὴ ἔχων τί καλήτερον νὰ κάμω, ἤρχισα νὰ σκέπτωμαι.

Καὶ μήπως δὲν εἶχά τι νὰ σκεφθῶ; Ἐνέδωκα ἀπερισκέπτως εἰς συμφωνίας συμφερούσας ἴσως εἰς τὴν θείαν μου ἀπειράκις περισσότερον παρότι εἰς ἐμέ· ἡ μνηστή μου ἴσως δὲν ἦτον τόσον τῆς ὀρέξεώς μου ὅσον αὐτὴ ἐφαντάζετο· καὶ ἐγὼ ἀκόμη—τί παράξενον;—ἴσως δὲν ἤρμοζα εἰς τὴν ὁποίαν εἶχε περὶ συζύγου ἰδέαν ἡ μνηστή μου αὐτή. Ἔχομεν τὴν

προῖκα· εἶναι βέβαια πολύ, διότι αὐτὴ παριστάνει τὴν ὑλικὴν εὐεξίαν. Ἀλλ' ὑπάρχει καὶ ἄλλη τις εὐεξία, περὶ τῆς ὁποίας δὲν φροντίζομεν ὅσον πρέπει. Καὶ πῶς; τί πειράζει ἂν καταδικασθῇς νὰ συζῇς μὲ πρόσωπον δυσάρεστον, ἄχαρι, ἀντιπαθές, μὲ ὅν ὅλως ἀντίθετον πρὸς σὲ κατὰ τὰς κλίσεις, τὰς ὁρμὰς, τὰς περὶ τοῦ βίου κοινὰς ἰδέας! Ἀφίνοντες κατὰ μέρος τὴν καρδίαν, καὶ περιοριζόμενοι εἰς τὰ πραγματικώτερα καὶ θετικώτερα, εἶναι ἄρά γε τόσον ἀδιάφορον εἰς τὴν εὐδαιμονίαν νὰ εὑρίσκωμεν εἰς τὴν ἑσίαν μας μορφὴν μειδιῶσαν εἰς τὴν προσέγγισίν μας, ἀγκάλας νὰ μᾶς περιπτύσσωνται εἰλικρινῶς, καρδίαν νὰ μᾶς ἀγαπᾷ καὶ νὰ μᾶς μεταδίδῃ τὴν ἀγνὴν ἐκείνην τοῦ τιμίου ἔρωτος μέθην; Καὶ σημειώσατε ὅτι ὁμιλῶ μόνον περὶ *εὐεξίας*· συμφωνῶ νὰ θυσιάζωμεν, ἂν θέλετε, τὰ πάντα ὑπὲρ τῆς εὐεξίας· ἀλλ' ὄχι καὶ νὰ θυσιάζωμεν εἰς τὴν φυσικὴν, εἰς τὴν σωματικὴν εὐεξίαν, καὶ τὴν εὐεξίαν ἀκόμη τῆς καρδίας, ὡς καὶ τὴν ψυχικὴν, τὴν διανοητικὴν εὐεξίαν.

Οὕτω λοιπὸν, ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐβυθίσθην εἰς βαθεῖαν σύννοιαν, συλλογιζόμενος τὴν μνηστήν μου. Ἦτον ὡραία· ἀλλὰ ποίας λογῆς ὡραία, διότι εἶναι πολλῶν εἰδῶν ὡραιότητες. Πῶς εἶχε τὸ στόμα; τὴν ῥῖνα; τοὺς ὀφθαλμούς; Τέλος πάντων, κατώρθωσα νὰ σχεδιάσω θέμα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐκέντα διαφόρων χρωμάτων κοσμήματα ὁ λογισμός μου· ἐλησμόνησα ὁλωσδιόλου τοὺς γείτονάς μου, ὅταν μουρμουρισμὸς αἰφνίδιος τοῦ παχυσάρκου ἀνδρὸς μὲ ἀφήρπασεν ἀπὸ τὴν περιπλάνησίν μου εἰς τὸ βασίλειον τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν ὀνείρων.

— Ἔλα δὰ καὶ σὺ, Πιπίνα, δὲν ἠξεύρεις πῶς νὰ σταθῇς; ἔλεγεν ὁ φίλος· μ' ἐπλάκωσες· ὡς προσκεφάλαιόν σου μ' ἐπῆρες;

Ἀπὸ τὴν μεμψίμοιρον ταύτην ἐκφώνησιν ἔμαθα ὅτι ἡ γειτόνισσά μου ὠνομάζετο Ἰωσηπίνα, ὄνομα τοῦ ὁποίου τὸ χυδαῖον ὑποκοριστικὸν εἶναι τὸ Πιπίνα. Καὶ τὰ δύω δὲν ἦσαν τῆς ὀρέξεώς μου· ἂν ἐπρόκειτο νὰ ἐκλέξω ἐγὼ, θὰ ἐπροτίμων τὸ ὄνομα Μαρία, τὸ ὁποῖον μοὶ ἀρέσκει· ἀλλὰ τί σημαίνει ἡ ἀσχημία τῶν ὀνομάτων; ἄσχημα δὲν εἶναι τὰ ὀνόματα, ἄσχημα εἶναι τὰ πρόσωπα.

Ἰδοὺ τώρα τί συνέβη καὶ πῶς ἐξηγοῦνται τὰ παράπονα καὶ αἱ μεμψιμοιρίαι τοῦ φίλου.

Ἡ κυρία Πιπίνα—ἐπειδὴ Πιπίναν πλέον τὴν ἔλεγαν—δὲν ἐβράδυνεν, ὡς εἶπα, ν' ἀποκοιμηθῇ· ἀλλ' ἡ θέσις της δὲν ἦτον ποσῶς κατάλληλος πρὸς τὸν ὕπνον. Κλονουμένη ἀπὸ τὸν σάλον τῆς ἁμάξης, εὑρίσκετο ὡς τὸ ἄθλιον φυτὸν ἐκεῖνο, τοῦ ὁποίου τὸ στέλεχος σείει ὁ ἄνεμος ἀκαταπαύστως, καὶ μία τελευταία προσβολὴ μέλλει νὰ τὸ ῥίψῃ κατὰ γῆς. Ἡ κεραλή της, κύψασα πρῶτον ἐπὶ τοῦ ὤμου της, εἶχε παρασύρει ἀνεπαισθήτως καὶ τὸ λοιπὸν τοῦ σώματος, καὶ τὸ ὅλον δὲν θὰ ἐστέκετο εἰς τὴν πτῶσίν του, ἂν δὲν προσέκρουεν ἐπὶ τοῦ ἄλλου κοιμωμένου. Τὸ βάρος τοῦ ἀδυνάτου, τοῦ ἁβροῦ τούτου σώματος δὲν ἦτον βεβαίως μέγα, καὶ ἔπρεπε νὰ ἦναί τις ἀγροῖκος ὥστε νὰ τὸν δυσαρεστήσῃ τὸ τοιοῦτον ἐράσμιον θάῤῥος. Τὸν ἔπαιρε διὰ προσκεφάλαιον, καὶ αὐτὸς παρεπονεῖτο! Τὸν ἐπλάκονεν, ἔλεγε, καὶ τὸ βάρος μόλις ἐζύγιζε δέκα δράμια! Τωόντι δὲν ἦτον ἄξιος ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος τοιαύτης ἀφῆς!

Ἡ πτωχὴ νέα, καταπεπονημένη ἀπὸ τὰ τινάγματα τῆς ἁμάξης, ἐξυπνήσασα καὶ κοιμωμένη συγχρόνως, ἀπέσυρε μηχανικῶς τὴν κεφαλὴν, χωρὶς νὰ εἰπῇ λέξιν, χωρὶς νὰ συνέλθῃ ἐντελῶς, καὶ ἠθέλησε νὰ ἐπαναλάβῃ τὸν κακῶς διακοπέντα ὕπνον της. Τοῦτο δύσκολον δὲν ἦτον, διότι δὲν εἶχεν ἐντελῶς ἀνοίξει τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ μετὰ τρία δεύτερα λεπτὰ ἐβυθίσθη πάλιν εἰς τὸν ὕπνον ὡς πρότερον. Ἐννοεῖται ὅτι ὁ κύριος πατήρ της, ὁ κύριος σύζυγός της, ὁ κύριος θεῖος, ἢ ὁ κύριος κηδεμὼν αὐτῆς—ὅπως θέλετε—ἀπεκοιμήθη ἐπίσης, ἀφοῦ ἐξεπλακώθη πλέον ἀπὸ τὸ φοβερὸν ἐκεῖνο βάρος. Ἀμφιβολία δὲν ἦτον. Πολλοὶ, θέλοντες νὰ διασκεδάζουν εἰς τὴν ἀργίαν τοῦ ταξειδίου, ἔχουν ταμβακοθήκας μὲ μουσικήν· ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἠδύνατο ἀξιόλογα ν' ἀναπληρώσῃ εἰς ἐμὲ τὴν τοιαύτην διασκέδασιν· ἐῤῥογχάλιζεν ὡς σύριγξ παμμεγέθους ὀργάνου... τῆς Βαρβαρίας δηλαδή.

Ἐκ φύσεως δὲν εἶμαι καθ' ὑπερβολὴν φίλος τῆς μουσικῆς, καὶ μόλις ἡ καλὴ μουσικὴ εὑρίσκει εἰς τὰ αὐτία μου χάριν εἰς πᾶσαν περίστασιν, ἡ ὑπὲρ τὸ δέον παράτασις δὲν μ' εὐχαριστεῖ. Φαντασθῆτε λοιπὸν ἂν ἐκείνη τὴν ὁποίαν ἡ διεύθυνσις τῶν Ὁδοιπορικῶν Ἁμαξῶν, ἐν ἀγνοίᾳ αὐτῆς καὶ δωρεὰν, μοῦ ἐπρόσφερεν, ἦτον δυνατὸν νὰ μὲ θέλῃ. Τί τρομερά, τί ἀνυπόφορος μουσική! Πᾶσαν στιγμὴν μοῦ ἤρχετο τρελλὴ ὄρεξις νὰ σείσω δυνατὰ τὸν βραχίονα τοῦ μουσικοδιδασκάλου, καὶ νὰ τὸν παρακαλέσω νὰ σταθῇ καὶ ν' ἀναπνεύσῃ· καὶ πιθανώτατα θὰ ἐνέδιδα εἰς τὸν πειρασμὸν τοῦτον, ἂν ἄλλο τι εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν δὲν ἔσυρε τὴν προσοχήν μου. Τὸ ἄλλο τοῦτο, καθὼς θὰ ἰδῆτε, ἔπρεπε νὰ μὲ ἐνασχολήσῃ τόσον, ὥστε νὰ μὲ καταστήσῃ κωφὸν πρὸς τὴν ἐπίῤῥινον ἐκείνην καὶ καταχθόνιον ἁρμονίαν.

Συγχρόνως τότε ἡ σελήνη ἄρχιζε νὰ δείχνῃ τὸ γαληνόν της πρόσωπον εἰς τὸ βαθὺ κυανοῦν τοῦ οὐρανοῦ χρῶμα καὶ νὰ φωτίζῃ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς ἁμάξης, ὥστε ἔβλεπα καθὼς τὴν ἡμέραν. Οἱ ὀφθαλμοί μου, ὡς ἐννοεῖτε, ὀλίγην προσοχὴν ἔδωκαν εἰς τὸ μαγευτικὸν ἀληθῶς θέαμα τῶν δένδρων, τῶν κοιλάδων, τῶν λόφων, τῆς χλόης, τοῦ ὁρίζοντος, ζωγραφουμένων ὅλων ὡς ἐπὶ μολυβδίτιδος, ὡς φωτογραφικῆς δηλαδὴ εἰκόνος. Εἶχα ἄλλο τι θαυμασιώτερον καὶ μαγευτικώτερον ἐνώπιόν μου.

Ἡ παιδίσκη ἐκείνη μ' ἐμάγευε. Σᾶς ὀμνύω ὅτι ἔφυγε τότε ἀπὸ τὴν μνήμην μου ἡ παρὰ τῆς φιλτάτης θείας μου φυλαττομένη δι' ἐμὲ ὡραιότης, τὴν ὁποίαν ἔτρεχα νὰ νυμφευθῶ ἐπὶ καλῇ τῇ πίστει καὶ μὲ κλειστοὺς ὀφθαλμούς.

Ἡ κυρία Πιπίνα, ὑπακούουσα εἰς τὴν ὀχληρὰν διαταγὴν τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ κηδεμόνος της —διότι τίποτε ἀκόμη καλῶς περὶ τῶν σχέσεων αὐτῶν δὲν ἐγνώριζα—εἶχε ῥιφθῆ εἰς τὰ ὀπίσω καὶ, ἑπομένως, ὀλίγον τι πρὸς ἐμέ. Ὁ ὕπνος τὴν κατέλαβεν. Ἀκούμβησεν εἰς τὸν ὦμόν μου καὶ ἤρχισε νὰ κοιμᾶται μὲ τὴν αὐτὴν ἀσφάλειαν, μὲ τὴν αὐτὴν γαλήνην, ὡς ἐπὶ τοῦ συνήθους μεταξωτοῦ προσκεφαλαίου της.

Ὁ ἀὴρ ἀπὸ στιγμὴν εἰς στιγμὴν ἐγίνετο δριμύτερος. Εἶχα μανδύαν πλατὺν, καὶ ἐσυλλογίσθην τὸν ἅγιον ἐκεῖνον ὅστις ἔδωκεν εἰς τὸν πτωχὸν τὸ ἥμισυ τοῦ ἐδικοῦ του· ἠθέλησα λοιπὸν νὰ μιμηθῶ τὴν χριστιανικὴν ταύτην φιλανθρωπίαν. Τὸν ἔσυρα ἡσύχως πρὸς ἐμὲ, καὶ, φέρων αὐτὸν ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς κοιμωμένης, τὴν ἐσκέπασα μὲ φιλοστοργίαν μητρὸς πρὸς τὸ τέκνον της.

Ὅσον ἐλαφρὸν ἦτον τὸ κίνημά μου τοῦτο, οἱ φόβοι μου δυστυχῶς ἀλήθευσαν. Ἡ νεᾶνις ἐκινήθη μὲ δύω ἢ τρία σπασμωδικὰ κινήματα, τὰ προηγούμενα τῆς ἐξυπνήσεως, καὶ ἄνοιξε βραδέως κεχαυνωμένους ἀπὸ τὸν ὕπνον ὀφθαλμούς. Σᾶς ὀμνύω—καὶ δὲν ἀστεΐζομαι τοῦτο λέγων —ὅτι ἄρχισα νὰ τρέμω ὡς μαθητὴς καταλαμβανόμενος ἐπ' αὐτοφώρῳ εἰς πταῖσμα τὴν προτεραίαν ἑορτῆς. Νὰ ὑποστῶ κατ' ἀρχὰς μὲν τὴν ἔκπληξιν, μετὰ ταῦτα τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ βλέμματός της, ἢ νὰ ὑποκριθῶ τὸν νεκρόν; Ὡς ἀληθὴς ἄνανδρος, ἐπροτίμησα τὸ τελευταῖον. Ἐχαμήλωσα τὰ βλέφαρα—ὄχι τόσον ὅμως ὥστε νὰ μὴ βλέπω, ὡς νὰ εἶχα ἀνοικτοὺς τοὺς ὀφθαλμούς—καὶ ἄρχισα νὰ προσποιηθῶ ὅτι κοιμῶμαι. Ὁ σκοπὸς τῆς ἐρευρέσεώς μου ταύτης ἦτον ν' ἀποφύγω τὴν πρώτην διὰ τὴν τόλμην μου ὁρμὴν, καὶ νὰ κανονίσω τὴν διαγωγήν μου ἐν ἀνέσει κατὰ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς πράξεώς μου.

Ἡ νεᾶνις ἴσως ἐνόμισε, κατὰ τὰς πρώτας στιγμὰς, ὅτι εὑρίσκετο εἰς τὰ σινδόνια καὶ εἶχε τὴν κεφαλὴν ἐπὶ προσκεφαλαίου· ἀλλ' ὁ διὰ τῆς θυρίδος εἰσδύων δροσερὸς ἀὴρ καὶ ὁ κρότος τῶν τροχῶν δὲν ἐβράδυναν νὰ διασκεδάσουν τοὺς κυματίζοντας εἰς τὸν ἐγκέφαλόν της πυκνοὺς ἀτμοὺς, ὥστε συνερχομένη νὰ γνωρίσῃ ποῦ εὑρίσκετο. Ἠκολούθουν καὶ τὰ παραμικρά της κινήματα μὲ περιεργίαν καὶ συγκίνησιν συνάμα. Ἡ σελήνη ἐφώτιζεν ὁλόκληρον τὸ ἐράσμιον ἐκεῖνο πρόσωπον μὲ τὴν λευκήν της λάμψιν· ἐγὼ δὲ ἤμην εἰς θέσιν νὰ μὴ χάσω τίποτε ἀπὸ τὰς διαφόρους φάσεις τῆς φυσιογνωμονίας της.

Πρώτη αὐτῆς ἀνακάλυψις ἦτον ὅτι τὸ χρησιμεῦον εἰς αὐτὴν ὡς προσκεφάλαιον ἦτον ὦμος, καὶ ὅτι ὁ ὦμος οὗτος δὲν ἦτον ὁ τοῦ πατρὸς' συζύγου, θείου ἢ κηδεμόνος της. Ἀνωρθώθη παρευθὺς, μὲ τὴν αὐτὴν ταχύτητα τοῦ αἰθίοπος ὅταν ἀνακαλύπτῃ ὅτι, τρία βήματα πλησίον του, ἡλιάζεται κοιμώμενος μεταξὺ τῶν φυτῶν παμμεγέθης βόας. Τούτου γενομένου, ἔῤῥιψε πρὸς τὸ μέρος μου βλέμμα πλῆρες ἐντροπῆς καὶ θλίψεως, σκοπεύουσα ἀναμφιβόλως νὰ μοῦ ζητήσῃ συγγνώμην. Ἂν ἦτον ἄλλος εἰς τὴν θέσιν μου, θ' ἄφινε νὰ τοῦ ζητήσουν συγγνώμην διότι τὸν ἔκαμαν, δι' ὀλίγας στιγμὰς, τὸν εὐτυχέστερον τῶν ἀνθρώπων· ἐγὼ ὅμως ἐφάνην γενναῖος καὶ ἔμεινα ἀκίνητος. Ἄλλο δὲν ἔμενε, πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἀπάτης, εἰμὴ νὰ ῥογχαλίσω καθὼς ὁ γείτων μου· ἀλλ' ὁμολογῶ ὅτι ὁ ζῆλός μου πρὸς τὴν μίμησιν τῆς φύσεως δὲν προέβη ἕως ἐκεῖ.

Βλέπουσά με κλειστοὺς ἔχοντα τοὺς ὀφθαλμούς, ἀνοικτὸν τὸ στόμα, τὸ σῶμα ὅλον εἰς τὴν θέσιν ἀνθρώπου βαθέως κοιμωμένου, ἡ πτωχὴ νεᾶνις ἐξέπεμψε στεναγμὸν ἀνακουφίσεως· εἶχε βάρος μυριάδων λιτρῶν ὀλιγώτερον εἰς τοὺς ὤμους της. Ἐκοιμώμην· ἄρα δὲν ἐνόησα τίποτε, ἄρα ἦτον ὡς τίποτε νὰ μὴν εἶχε συμβῆ· τίποτε δὲν ἤξευρα, τίποτε δὲν ὑπώπτευα· εἰς μάτην ἄρα ἐροβήθη. Ἔπρεπε μόνον νὰ προσέξῃ νὰ μὴν ὑποπέσῃ καὶ πάλιν εἰς τὸ αὐτὸ ἁμάρτημα, διότι ὁ δεύτερος ὕπνος μου δὲν θὰ ἦτον ἴσως τόσον βαρύς.

Τὴν ἐπαραμένευα ὑπὸ τὰ χαμαὶ νεύοντα βλέφαρά μου, καὶ ἀνεγίνωσκα, καθαρῶς ὡς ἐπὶ βίβλου, ἐπὶ τῆς εὐκινήτου καὶ ἐκφραστικῆς αὐτῆς μορφῆς. Τὸ ἥμισυ τῆς ὁδοῦ τῶν ἐκπλήξεων εἶχε βαδίσει ἕως τότε· καὶ ἤθελα νὰ ἴδω τοὺς μορφασμούς της ὅταν θὰ ἔβλεπε τὴν μανδύαν μου. Πολλὴν ὥραν δὲν ἐπερίμενα.

Καταβιβάσασα τὸ βλέμμα, ἀπόπληκτος ἔμεινεν ἰδοῦσα τὸν μανδύαν μου ἐπὶ τῶν γονάτων της. Ἂν ἤμην ἔξυπνος, βεβαιότατα θὰ ἔδειχνε δυσαρέσκειαν· ἀλλ' ἐκοιμώμην· τί εἶχε νὰ εἰπῇ; περιωρίσθη λοιπὸν ν' ἀνασηκώσῃ ἡσύχως τὴν σκεπάζουσαν αὐτὴν ἄκραν, καὶ νὰ τὴν σπρώξῃ πρὸς ἐμέ.

Ἕως τότε δὲν εἶχε δώσει προσοχὴν εἰς ἐμέ· τότε ὅμως ἄρχισε νὰ μὲ παρατηρῇ ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν, μὲ προσοχὴν καὶ μὲ θάῤῥος.

Εὑρέθην τότε εἰς τὴν θέσιν τοῦ νεοσυλλέκτου ὅταν ὁ ἀξιωματικὸς ἐξετάζῃ τὰ ὅπλα του· ἐπρόκειτο νὰ ἐξέλθω εὐσχήμως ἀπὸ ἐξέτασιν εἰς τὴν ὁποίαν δὲν εἶχα καιρὸν νὰ ἑτοιμασθῶ. Βεβαίως διὰ χορὸν δὲν ἤμην ἐνδυμένος· εἰς τὸν λαιμὸν ἐφόρουν λαιμοδέτην μαῦρον μεταξωτὸν, μανδύαν κυανοῦν, μικρὸν πῖλον ὁδοιπορικὸν, ἐστραμμένον τότε ἀτάκτως εἰς τὰ ὀπίσω τῆς κεφαλῆς, ὡς θέλοντα νὰ διευκολύνῃ τὴν γενομένην ἐπ' ἐμοῦ ἐξέτασιν. Καθὼς βλέπετε, ἡ φορεσία μου δὲν ἦτο τοιαύτη ὥστε νὰ ἐπαυξήσῃ

τὰ φυσικά μου πλεονεκτήματα· ἀναμφιβόλως ἡ καταδίκη μου ἦτον ἄφευκτος, ἂν ὁ κριτής μου δὲν ἦτον ἐπιεικέστατος καὶ συγκαταβατικώτατος.

Μὴ μοῦ εἰπῆτε δὲ ὅτι τοῦτο μοῦ ἦτον ἀδιάφορον, καὶ ὅτι, ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἀπεφάσισε νὰ νυμφευθῇ, παύει ἐντὸς αὐτοῦ πᾶσα ἀνθρωπίνη ματαιότης. Νὰ νυμφευθῶ! Πολὺ δὰ τὸ ἐσυλλογίζόμην! ἢ καὶ ἂν ἤρχετο εἰς τὸν νοῦν μου, κατηρώμην μόνον τὴν θείαν μου, ἥτις ἀπεφάσισε τὰ περὶ ἐμοῦ χωρὶς νὰ μ' ἐρωτήσῃ.

Νὰ νυμφευθῶ! Ἀλλ' ἂν ἡ μνηστή μου τοὐλάχιστον ὡμοίαζε τὴν ὡραίαν αὐτὴν κόρην, ὑπομονή. Πλὴν ἐγὼ ἐκείνην τὴν ἐσχεδίαζα ὁποία ἔπρεπε νὰ ἦναι, ὑψηλὴν καὶ ἄχαριν ξανθήν, δύσκαμπτον ὡς πάσσαλον, ἐπιτετηδευμένην εἰς ὅλα καὶ μὲ τὸ *ναῖσκε* καὶ μὲ τὸ *ὄγεσκε* εἰς τὸ στόμα ἀντὶ πάσης ἄλλης ἀπαντήσεως.

Ἦσαν αἱ τρεῖς περίπου μετὰ τὸ μεσονύκτιον· ἐβράδυνε λοιπὸν ἀκόμη νὰ ἐξημερώσῃ, καὶ οἱ θέλοντες νὰ ὠφελῶνται ἐκ τοῦ χρόνου εἶχαν τρεῖς τοὐλάχιστον ὥρας ἀκόμη, ἂν ὄχι τέσσαρας, ν' ἀπασχολήσουν ἐπικερδῶς. Ὅταν δὲ ἦναί τις δεκαεπταετὴς, κοιμᾶται πανταχοῦ ἀνεμποδίστως, κοιμᾶται ἐπὶ τῶν Ἡραιστείων, κοιμᾶται βομβούντων τῶν πυροβόλων, καὶ, πολὺ εὐκολώτερον, κροτούντων μονοτόνως τῶν τροχῶν τῆς ἁμάξης. Καὶ ἡ ὡραία μου λοιπὸν γειτόνισσα, κυριευθεῖσα πάλιν ἀπὸ τὸν ὕπνον, δὲν ἐβράδυνε ν' ἀποκοιμηθῇ.

— Ἀξιόλογα! κυρία μου, ἔλεγα κατ' ἐμαυτὸν, ἀπέῤῥιψες τὸν μανδύαν μου· εἶχες ἄδικον, διότι ὁ ἀὴρ γίνεται ἀπὸ στιγμὴν εἰς στιγμὴν δριμύτερος, καὶ θὰ σὲ κολλήσῃ κατάῤῥους, ἂν ἐγκαίρως δὲν προλάβω τὰ ἄφευκτα τῆς ἀῤῥοσύνης σου ἀποτελέσματα. Ἀ! νομίζεις ὅτι τὸ κατώρθωσες, ἀπωθήσασα τὸ προστατευτικὸν σκέπασμα· μάθε ὅτι ἀπατᾶσαι, ὡραία μου κυρία. Εἶμαι καὶ ἐγὼ πεισματάρης ἐκ φύσεως, καὶ μοῦ ἐκαρφώθη εἰς τὸν νοῦν ὅτι θὰ σὲ προφυλάξῃ ἀπὸ τὴν βλαβερὰν δριμύτητα τῆς νυκτερινῆς ταύτης αὔρας, καὶ τοῦτο θὰ γείνῃ, καὶ θὰ γείνῃ ἀφεύκτως· μ' ἐννοεῖς; Πιθανὸν νὰ πειραχθῇς αὔριον, ὅταν ἐξυπνήσῃς, ἀλλὰ τότε τὰ γινόμενα δὲν ἀπογίνονται, καὶ ὁ μανδύας θὰ σ' ἔχῃ προφυλαγμένην ἀπὸ τὴν δριμύτητα τοῦ ψύχους, καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ οὐσιῶδες. Ὅσῳ διὰ τὸν αὐρινὸν θυμόν σου—διότι ἐλπίζω ὅτι δὲν θὰ ἐξυπνήσῃς μόλις σὲ σκεπάσω, καθὼς τὴν πρώτην φορὰν—νὰ σοῦ εἰπῶ τὴν ἀλήθειαν, δὲν μὲ πολυτρομάζει. Τί δαίμονα! ὁ σκοπὸς ἦτον καλὸς, καὶ, ὡς δικαία καὶ ἐπιεικὴς, δὲν θὰ βραδύνῃς νὰ τὸ ἀναγνωρίσῃς.

Περάνας τὸν μονόλογον τοῦτον, ἄρχισα ἀμέσως καὶ νὰ ἐκτελῶ τὴν καλήν μου ἀπόφασιν. Τὴν πρώτην φορὰν ἐμοιράσθην μὲ τὴν ὡραίαν κοιμωμένην τὸν μανδύαν μου· τὴν δευτέραν ὅμως, ἐγὼ μὲν ἐξεσκεπάσθην ὁλοτελῶς, τὸν δὲ μανδύαν ἀπέθεσα ὅσον ἠδυνάμην προσεκτικώτερον εἰς τὰ γόνατα τῆς νεάνιδος, τὴν ὁποίαν ἔτρεμα ὅλος μὴν ἐξυπνίσω, ἀδίκως ὅμως, διότι ἐκοιμᾶτο ὕπνον βαθύτατον. Τὴν φορὰν ταύτην, ὑπερέβην τὴν ἀρετὴν τοῦ ἁγίου, διότι ἐκεῖνος μὲν ἔδωκε τὸ ἥμισυ, ἐγὼ δὲ τὸ ὅλον τοῦ μανδύου μου.

Σημειώσατε ὅτι, εἰς ὅλα ταῦτα, ὁ σύζυγός μας —πατὴρ, θεῖος ἢ κηδεμὼν—ἔπαιζε διὰ τῶν ῥωθώνων τὴν αὐτὴν πολύκροτον μουσικὴν, καὶ τίποτε δὲν ἔδειχνεν ὅτι προσηγγίζαμεν εἰς τὸ τέλος τῆς συμφωνίας του.

Εἴτε τὸ ναρκωτικὸν τοῦ ῥογχαλίσματος τούτου μέλος, εἴτε ἡ παρατεταμένη ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου θεωρία, εἴτε συγχρόνως ὁ κόπος καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς ἀναπαύσεως, ἐπέφεραν, χωρὶς νὰ τὸ θέλω, χωρὶς νὰ τὸ αἰσθανθῶ, εἰς τὰ βλέφαρά μου νυσταγμὸν ἐσβέσθησαν οἱ ὀφθαλμοί μου, ἐσβέσθη ἡ διάνοιά μου, καὶ ἀπεκοιμήθην βαθέως.

Μ' ἐξύπνισεν ἔντρομον φωνὴ δυνατὴ καὶ βραγχώδης, ἡ φωνὴ τοῦ παχυσώμου συνοδοιπόρου μου

— Ἀμαξᾶ, ἀμαξᾶ, στάσου, ἄνοιξε! θέλω ν' ἀναβῶ πεζὸς τὸν ἀνήφορον.

Ἐξημέρωσεν ἐντελῶς, ἀλλ' ἡ πέριξ ἡμῶν χώρα ἐτυλίσσετο ἀκόμη ἀπὸ παμμεγέθη ταινίαν ἀτμῶν, ποικιλλομένων ἀπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἀνατέλλοντος ἡλίου. Ἡ ἀνάβασις ἦτον μακρὰ καὶ ὀρθία, καὶ ἡ διάρκεια αὐτῆς πιθανῶς ὑπὲρ τὰ εἴκοσι λεπτά. Ἔξοχον λοιπὸν ὑπηρεσίαν ἀπένειμεν εἰς τοὺς ἀσθμαίνοντας ἵππους ὁ παχύσαρκος ἐκεῖνος, ἀπαλλάττων αὐτοὺς τοιούτου ἀξιολόγου βάρους. Ἡ προθυμία δὲ μὲ τὴν ὁποίαν ὁ ἁμαξηλάτης ἐνέδωκεν εἰς τὴν αἴτησίν του ἀπέδειξε τὸ πρὸς τὰ δυστυχῆ ταῦτα ζῶα ἐπωφελὲς τῆς προτάσεως.

Μὴ νομίσετε ὡς τόσον ὅτι ἁπλῆ εὐσπλαγχνία ἦτον τῆς συγκαταβάσεως τοῦ ὁδοιπόρου μας ἡ αἰτία· ὁ λεπτὸς σωλὴν μικρᾶς ἐκ σηπίου καπνοσύριγγος ἐξήρχετο τοῦ θυλακίου τοῦ ὁδοιπορικοῦ ἐπενδύτου, καὶ ἀπὸ τὸ ἐρωτικῶς πρὸς αὐτὴν ῥιφθὲν ἀκαριαῖον βλέμμα του, ἐνόησα ὅτι σκοπὸς ὅλως προσωπικὸς ἐνήργει μετὰ τοῦ ἄλλου καὶ ἴσως ὑπὲρ τὸν ἄλλον. Ἀλλὰ διὰ λεπτολόγων τοιούτων παρατηρήσεων ἠμποροῦμεν νὰ καταντήσωμεν εἰς τὸ νὰ μὴ γνωρίζωμεν ποσῶς χάριν εἰς τοὺς ἄλλους δι' ὅσα καλὰ πράττουν ὑπὲρ ἡμῶν· ὅθεν καὶ δὲν εἶμαι τῆς σχολῆς ταύτης μαθητής. Ὁ καλός μου γείτων, καταλείπων τὴν θέσιν του, μοῦ ἄφινε τὸ στάδιον ἐλεύθερον, καὶ ἐχρεώστουν νὰ ἦμαι πρὸς αὐτὸν εὐγνώμων, ὡς ἔχοντα ῥητὸν σκοπὸν νὰ πράξῃ ἔργον εἰς ἐμὲ καὶ εἰς τοὺς πέντε ἵππους εὐάρεστον.

Ἐν τῷ μεταξὺ, ἡ νεᾶνις εἶχεν ἐξυπνήσει.

Ἀλλ' ὅταν εἶδε τὸν μανδύαν μου εἰς τὰ γό-

νατά της, ὁ γείτων εἶχε γενῆ ἄφαντος. Περιποιήσεις τινὲς, ὅσον ἂν συνοδεύωνται μὲ ἐνδείξεις εὐλαβείας καὶ σεβασμοῦ, εἶναι κατ' οὐσίαν αὐθαδέσταται, καὶ ἐφοβήθην, τὸ ὁμολογῶ, μὴ συγκαταριθμηθῇ καὶ ἡ περιποίησίς μου ἐκείνη μεταξὺ τούτων.

Βλέμμα ταχὺ ἐρρίφθη ἐπάνω μου.

Ἂν μ' εὕρισκε μὲ κλειστοὺς τοὺς ὀφθαλμοὺς, θὰ περιωρίζετο πάλιν εἰς τὸ ν' ἀπομακρύνῃ ἀπ' ἐπάνω της ὅσον τὸ δυνατὸν ἡσύχως τὸν ἀτυχῆ μανδύαν μου. Ἀλλ' οἱ ὀφθαλμοί μου ἦσαν ἀνοικτοὶ ὡς φεγγίται, καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ ἀπωθήσῃ τὸν μανδύαν μὲ τὸν πόδα χωρὶς λέξιν κἂν μίαν φιλοφροσύνης πρὸς τὸν κύριόν του, ἔστω καὶ τῆς ψυχρᾶς ἐκείνης καὶ ἀγερώχου φιλοφροσύνης, ἥτις θεραπεύει διὰ παντὸς γαργαλισμοὺς τοιούτους δυσαρέστων πρὸς τοὺς ἄλλους περιποιήσεων.

Ἐνόμισα λοιπὸν καλὸν νὰ τὴν ἀπαλλάξω τῆς ἀμηχανίας τῆς εὐχαριστήσεως, νὰ δικαιολογηθῶ δηλαδὴ ὅτι τὴν ἀπήλλαξα τοῦ κατάρρου! καὶ ἔσπευσα νὰ φέρω τὰ πρόχειρα ποὸς ἀπολογίαν τοῦ ὑπερβολικοῦ μου ζήλου ἐπιχειρήματα.

— Κυρία μου, εἶπα μὲ ταπεινωσιν, συγχωρήσατέ με ὅτι ἐτόλμησα νὰ σᾶς ἐπιθέσω τὸ βάρος τοῦτο. Ἀλλ' ὁ κύριος πατήρ σας εἶχε λησμονήσει νὰ κλείσῃ τὴν πρὸς τὸ μέρος του θυρίδα, καὶ ἐσηκώθη τὴν νύκτα δριμὺς καὶ παγετώδης ἄνεμος, κατὰ τοῦ ὁποίου τὸ ὀπωσοῦν ἐλαφρὸν φορεμά σας δὲν σᾶς ἐπροφύλαττεν ἀρκούντως. Νὰ σᾶς ἐξυπνίσω ἦτον σκληρὸν, καὶ δὲν μου ἐβάσταζεν ἡ καρδία, ἐνῷ σᾶς ἔβλεπα κοιμωμένην τόσον ἡσύχως.

Ἡ νεᾶνις ἐκατακοκκίνισεν ὡς κεράσιον!

— Κύριε, ἐταράλισε μὲ τρέμουσαν φωνὴν ἀπομακρύνουσα τὸν μανδύαν, σᾶς εὐγνωμονῶ καταπολλά. . . Ἀλλ' ἐκοιμήθην ὅλην τὴν νύκτα· κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον δὲν αἰσθάνεταί τις τὸ ψῦχος.

— Καὶ ὁ κύριος πατήρ σας ἐκοιμήθη ὅλην τὴν νύκτα.

— Ὦ! εἰς τὴν ἄμαξαν κοιμᾶται πάντοτε, καὶ κοιμώμενος ῥογχαλίζει δυνατά. Τὸ παρετηρήσατε ἴσως;

— Ὀλίγον, εἶπα χαμογελῶν.

— Τὸ ὑπώπτευσα· δὲν θὰ σᾶς ἄφησε νὰ κοιμηθῆτε. Εἶναι πολὺ κακὴ συνήθεια. Ἐγὼ κοιμοῦμαι πλέον ἥσυχα.

Ἔμαθα ὅ,τι δὲν ἤξευρα· ὁ καλός μου γείτων ἦτον πατὴρ, ὄχι σύζυγος.

Ἀπὸ τὰς ὀλίγας ταύτας λέξεις, καὶ τὸν εἰλικρινῆ καὶ ἄδολον τῆς λαλιᾶς της τόνον, ἐγνώρισα ὅτι ἡ συνοδοιπόρος μου ἦτον μαθήτρια Παρθεναγωγείου, ἐπιστρέφουσα κατὰ τὰς διακοπὰς εἰς τὴν πατρίδα της. Ἀλλ' ἂν ἡ ὁμιλία της ἐφανέρονε μεγάλην ἀφέλειαν καὶ ἄγνοιαν πλήρη τοῦ ἀθλίου τούτου βιβλίου τὸ ὁποῖον ποτὲ χωρὶς πυρετὸν καὶ χωρὶς κίνδυνον δὲν ἀναγινώσκεται, καὶ καλεῖται ἀνθρώπινος βίος, καὶ ὅμως ὑπὸ τὴν παρθενικὴν ἐκείνην δειλίαν ἀνεκαλύπτετο ἦθος εὔτολμον καὶ σχεδὸν ῥιψοκίνδυνον· καὶ εἰς τὸ βλέμμα ἐκεῖνο, τὸ φοβούμενον ἀκόμη νὰ προσηλωθῇ που, διεκρίνοντο τοσαῦτα σπέρματα πυρὸς καὶ πάθους, ὥστε ἠσθάνθην ὅτι, ἂν τὸ εὔμορφον αὐτὸ ἀγαλμάτιον δὲν ἦτον ἀκόμη νεᾶνις, δὲν ἦτον ὅμως οὔτε παιδίον πλέον.

Ἀ! ἂν ἤμην ἐλεύθερος, ἂν δὲν εἶχα δεθῆ μὲ μισητὴν ὑπόσχεσιν· ἂν ὅ,τι μ' ἔφερεν εἰς τὴν ἄμαξαν ταύτην δὲν ἦτον ὁ μελετώμενος γάμος μου! . . . Ἤμην εἰς κατήφορον τόσον ταχὺν καὶ ὀλισθηρὸν, ὥστε εὑρέθην κάτω χωρὶς νὰ τὸ νοήσω, καὶ χωρὶς ποσῶς νὰ ἔχω σκοπὸν ν' ἀπομακρυνθῶ τῆς κορυφῆς! Τοιαύτη εἶναι ἡ ἱστορία πάσης ἀδυναμίας καὶ παντὸς σφάλματος.

Οἱ ἵπποι ἐπροχώρουν βραδέως, δυσχερῶς καὶ ἀνάντης ἦτον ὁ δρόμος. Τινὲς τῶν ἐπὶ τῆς ὀροφῆς ἠείς τὸ ὄπισθεν τῆς ἁμάξης κλεῖσμα καθημένων εἶχαν καταβῆ, καὶ ἐβάδιζαν ἔμπροσθεν αὐτῆς, οἱ μὲν δεδεμένας μὲ μαντίλιον ἔχοντες τὰς κεφαλὰς, οἱ δὲ ἐνδεδυμένοι τοὺς μανδύας των, ὅλοι προσπαθοῦντες νὰ ἐξαιμωδιάσουν ὅπως καλλήτερα ἠδύναντο, καὶ ἐκπέμποντες ἔμπροσθέν των τῆς ταχείας πνοῆς των τὸν ἀτμὸν, ἀναβαίνοντα σπειροειδῶς εἰς τὸν οὐρανὸν ὡς καπνὸν κατάλευκον.

Ὀλίγον ὄπισθεν καὶ βαρέως περιπατῶν, ὁ καλός μου γείτων ἐπάσχιζε νὰ γεμίσῃ καὶ ν' ἀνάψῃ τὴν ἀγαπητήν του καπνοσύριγγα.

— Λαμπρὰν ἡμέραν θὰ ἔχωμεν σήμερον, εἶπα πρὸς τὴν θελκτικὴν συνοδοιπόρον μου.

— Ὁμίχλη πολλὴ εἶναι, εἶπεν ἡ νεᾶνις κυττάζουσα τὴν ἔμπροσθεν αὐτῆς ἁπλωμένην ὀθόνην τῶν λευκῶν τῆς γῆς ἀναθυμιάσεων.

— Ὦ! μὴ σᾶς μέλῃ, καὶ ἐντὸς ὀλίγου ὁ ἥλιος θὰ τὴν διασκορπίσῃ ὡς ἐκ θαύματος.

— Καιρὸς εἶναι βέβαια διὰ τὰς ὡραίας ἡμέρας· ἐμβῆκε σχεδὸν ὁ Μάϊος, καὶ πάντοτε βροχὴ καὶ ψῦχος ὡς τὸν χειμῶνα· δὲν ὑποφέρεται.

— Μισεῖτε λοιπὸν τὸν χειμῶνα· ὡς τόσον ἔχει, νομίζω, καὶ αὐτὸς τὰ καλά του.

— Δὲν γνωρίζω, ἐγὼ τοὐλάχιστον, τί καλὰ ἔχει.

— Καλὲ, τί λέγετε, κυρία μου; Τὸν χειμῶνα ἔχομεν τὰς συναναστροφὰς, τοὺς χοροὺς, τὰ θέατρα.

— Μάλιστα δι' ὅσους χορεύουν καὶ διασκεδάζουν· ἀλλὰ διὰ τοὺς ἄλλους;

— Δὲν ἐχορεύσατε αὐτὸν τὸν χειμῶνα;

— Ὦ! μάλιστα, κύριε. Ἐχόρευσα καὶ συχνὰ μάλιστα. . . Ἀλλὰ γυναῖκες μὲ γυναῖκας, ἐννοεῖται, δὲν εἶναι πολὺ διασκεδαστικόν.

— Πῶς; μόνον γυναῖκες!

— Μάλιστα κύριε. Εἰς τὸ μοναστήριον νέοι δὲν ἐμβαίνουν. Τὰ μεγαλήτερα κοράσια εἶχαν

τὴν θέσιν τῶν ἀνδρῶν· ἀλλὰ δὲν εἶναι τὸ ἴδιον.

Ἀπορῶ πῶς δὲν ἐξεκαρδίσθην γελῶν.

— Μολαταῦτα, ἠκολούθησε σοβαρῶς, ἐλπίζω ν' ἀποζημιωθῶ τὸ ἐρχόμενον ἔτος.

Ἄρχισα τότε νὰ προσέχω· ν' ἀποζημιωθῇ, θὰ εἴπῃ, τὸν ἐρχόμενον χειμῶνα νὰ ὑπάγῃ εἰς τὰς συναναστροφὰς, εἰς τὰ θέατρα, εἰς τοὺς χορούς. Ἀλλὰ τότε, δὲν ἔπρεπε νὰ ἦναι εἰς τὸ μοναστήριον. Ἐτελείωσεν ἄρ' γε ἡ μαθητεία της; Οὕτως ἔπρεπε νὰ ἦναι, μολονότι εἶχεν ἀκόμη μικρά τινα πράγματα νὰ μάθῃ· ἀλλὰ τὰ μικρὰ ταῦτα δὲν τὰ διδάσκει τὸ μοναστήριον.

Θὰ ἔμβαινα διὰ τοῦτο εἰς ἀλλεπαλλήλους ἐρωτήσεις, ἂν δὲν τὸ ἐνόμιζα περιττόν· διότι εἶχε τοὐλάχιστον τόσην ἐπιθυμίαν νὰ λαλῇ, ὅσην ἐγὼ νὰ μανθάνω. Ὅθεν καὶ περιωρίσθην εἰς τὸ ἔργον τοῦ ἀκροατοῦ.

— Μὲ ὑπανδρεύουν, ἐπρόσθεσεν ἡ νεᾶνις, νεύουσα χαμαὶ τοὺς ὀφθαλμούς.

Τὸ *μὲ ὑπανδρεύουν* τοῦτο ἦτον περιεκτικώτερον ὁλοκλήρου ῥαψῳδίας.

Μὲ ὑπανδρεύουν—δηλαδὴ· δὲν εἶμαι πλέον κοράσιον καθὼς ἐχθές· εἶμαι ἀκόμη κόρη, πλὴν ὑπομονή· θὰ μὲ εἰποῦν κυρίαν ἐντὸς ὀλίγου· θὰ ἔχω καζιμίριον καὶ σύζυγον νὰ δείξω.

Μὲ ὑπανδρεύουν—δηλαδὴ· μετ' ὀλίγον θὰ περιπατῶ μὲ τὴν κεφαλὴν ὀρθὴν, ἂν καὶ σήμερον νεύω χαμαὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὡς παρθένος· δὲν θὰ ὑπακούω πλέον εἰς διδασκάλους καὶ ὑποδιδασκάλους· θὰ λέγω καὶ ἐγώ· *θέλω*.

Μὲ ὑπανδρεύουν—δηλαδὴ· μετ' ὀλίγον θὰ ἦμαι κάτι τι ὡς βασίλισσα, δεχομένη σεβασμοὺς καὶ προσκυνήσεις πανταχόθεν· θὰ ἔχω ὀλόγυρά μου ἄλλους μὲν λέγοντας ὅτι εἶμαι ὡραία, ἄλλους δὲ ὅτι εἶμαι εὐφυὴς, καὶ κολακεύοντάς με μυριοτρόπως. Ἕως τώρα μόλις μ' ἐκύτταζαν· εἰς τὸ ἑξῆς θὰ ἦμαι τὸ κέντρον τόσων βλεμμάτων, τόσων φροντίδων, τόσων περιποιήσεων. Ἐν ἑνὶ λόγῳ, ἀπὸ τοῦδε θὰ ἔχουν νὰ κάμουν μ' ἐμέ.

Μὲ ὑπανδρεύουν—ἔπρεπεν ἀκόμη νὰ σημαίνῃ· ἐχθὲς, δὲν ἠγάπων κἀνένα· σήμερον ἀγαπῶμαι καὶ ἀγαπῶ! Ἐχθὲς, ἔζων διὰ τὸν ἑαυτόν μου· εἰς τὸ ἑξῆς θὰ ζῶ πρὸ πάντων δι' ἄλλον ὅστις ἔχει τὴν ζωήν μου, ἔχει ὅλα ὅσα ἀνήκουν εἰς ἐμὲ, τοὺς λογισμούς μου, τὴν ἡλικίαν μου! Ἰδοὺ διατί εἶμαι ὑπερήφανος, καὶ διατί εἶμαι εὐτυχεστέρα ἀκόμη παρότι εἶμαι ὑπερήφανος!

Ἀλλ' εἰς τὰς διερθαρμένας μας κοινωνίας, μεταξὺ δέκα παρθένων ὑπανδρευομένων, αἱ ἐννέα πᾶν ἄλλο συλλογίζονται παρὰ τὸν νυμφευόμενον αὐτὰς σύζυγον. Ὁ σύζυγος παριστάνει τὴν ἐλευθερίαν, τὴν πολυτέλειαν, ὅλας τῆς τύχης καὶ τῆς ματαιότητος τὰς ἀπολαύσεις. Ἀποβλέπουν λοιπὸν εἰς τὸν γάμον ἀρρηρημένως, ὡς εἰς ἀντικατοπτρισμὸν ἀπατηλὸν, τὸν ὁποῖον ἡ νεανικὴ των φαντασία βλέπει μὲ προκατειλημμένους εὐνοϊκῶς ὀφθαλμούς. Ὁ καλήτερος λοιπὸν σύζυγος εἶναι ἐκεῖνος ὅστις εὐκολύνει περισσότερον τὴν πολυτελῆ ταύτην καὶ ἐπιδεικτικὴν εὐημερίαν, πλήρη θελγήτρων εἰς τὴν φαντασίαν διὰ τὸν ἕως τότε λιτὸν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς οἰκογενείας βίον. Ποῖα δὲ τὰ ἐπακόλουθα τῶν παραδόξων τούτων ἰδεῶν, ἃς τὸ παραλείψωμεν.

Μὲ ὑπανδρεύουν, εἶπεν ἡ κυρία Πιπίνα. Δὲν ἠθέλησα λοιπὸν καὶ ἐγὼ νὰ φανῶ ὀλιγώτερον μεταδοτικός.

— Καὶ ἐμὲ ὡσαύτως, εἶπα.

— Καὶ σᾶς, κύριε;

— Ναὶ, κατὰ δυστυχίαν, κυρία μου.

Τὸ *κατὰ δυστυχίαν* δὲν παρετηρήθη· ἤκουσε μόνον τὸ ἄλλο. Ἐκεῖνο τὸ *καὶ ἐμὲ ὡσαύτως* ἔφθασε νὰ μὲ κάμῃ νὰ διατρέξω εἰς ἓν δεύτερον λεπτὸν πολλῶν ἡμερῶν δρόμον πλησίον τῆς παιδίσκης ταύτης, ἥτις ἔρριψε τότε ἐπάνω μου γλυκὺ καὶ φιλικὸν σχεδὸν βλέμμα· τὴν αἰφνιδίαν αὐτὴν συμπάθειαν ἐχρεώστουν βεβαίως εἰς τὴν θέσιν τοῦ μελλονύμφου. Πόσον ἤρμοζεν ὅμως εἰς ἐμὲ τότε ὅτι ὑπήγαινα νὰ νυμφευθῶ!

Ἀναμφιβόλως, ἀξίωσιν δὲν εἶχα νὰ ἐκτοπίσω τὸν ἀντεραστήν μου, καὶ νὰ καταλάβω θέσιν τὴν ὁποίαν ἡ συνθήκη τῆς κυρίας Σωφρονίας δὲν μ' ἐπέτρεπεν οὔτε κἂν νὰ φαντασθῶ. Μολαταῦτα, εἶχα ἀποφασίσει νὰ προχωρήσω, χωρὶς νὰ συλλογισθῶ ποῦ ἠδυνάμην νὰ φθάσω. Πιστεύω κάποτε εἰς τὸ πεπρωμένον· λέγω ὅτι ἐκεῖ μόνον φθάνομεν ὅπου εἶναι γεγραμμένον ὅτι πρέπει νὰ φθάσωμεν, ὅ,τι καὶ ἂν πάθωμεν λαμβάνοντες ταύτην μᾶλλον ἢ ἐκείνην τὴν διεύθυνσιν· ὅθεν πρὸς τί νὰ στενοχωρώμεθα, πρὸς τί νὰ συλλογιζώμεθα, πρὸς τί νὰ προβλέπωμεν; Τὸ φέρον ἂς μᾶς φέρῃ· κάπου θὰ φθάσωμεν.

— Γρήγορα; . . μὲ ἠρώτησε δειλῶς καὶ περιέργως συνάμα.

— Μόλις φθάσω· διὰ τοῦτο καὶ μόνον ὑπάγω.

— Καὶ ἐγὼ ὡσαύτως, εἶπε τότε καὶ αὐτή.

— Ἀλλὰ σεῖς τοὐλάχιστον, κυρία μου, ἐσυμβουλεύθητε τὴν κλίσιν τῆς καρδίας σας· . . τὸν γνωρίζετε βεβαίως τὸν κύριον σύζυγόν σας· ἐνῷ ἐγώ. . .

— Ἐνῷ σεῖς, κύριε;

— Δὲν γνωρίζω κἂν τὴν μνηστήν μου.

— Καὶ ἐγὼ ὡσαύτως.

— Πῶς! κυρία μου, καὶ σεῖς. . :

Ἡ ἄμαξα ἐστάθη· εἴχαμεν φθάσει εἰς τὴν κορυφήν.

Πρὶν λάβω καιρὸν νὰ τελειώσω τὴν φράσιν μου, ὁ πατὴρ ἐπρόβαλεν εἰς τὴν θυρίδα τὸ παχύ του πρόσωπον, καὶ κατέλαβε τὴν θέσιν του πλησίον τῆς θυγατρός του.

Ὅ,τι προεῖπα ἐγίνετο. Ἡ ὁμίχλη διεσκεδάζετο ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀπὸ τὰς λαμπρὰς τοῦ ἡλίου ἀκτῖνας· ἐντὸς μιᾶς ἢ δύω ὡρῶν θὰ εἴχα-

μεν ζέστην ἀνυπόφορον. Ἡ νεᾶνις ἐξετύλιξε τὴν κεφαλήν της, καὶ, ἐξάγουσα μικρὸν κάτοπρον, ἄρχιζε νὰ διϋλίζῃ μὲ τὸ ἓν τῶν κτενίων της τοὺς πίπτοντας ἐπὶ τῶν ὤμων της μακροὺς καὶ ξανθοὺς πλοκάμους. Κόπος, ἀταξία ἡ πλέον ἀφρόντιστος, κόμη ἀμελῶς διεσπαρμένη, ἐνδύματα κατατετριμμένα, ὅλα ἁρμόζουν εἰς ταύτην τὴν ἡλικίαν. Καὶ τὸ θαῦμα τοῦτο τῆς νεότητος καὶ τῆς καλλονῆς ἔμελλεν, αὔριον ἢ μεθαύριον, νὰ γείνῃ κατάκτημα μαθητοῦ τινος ἐργαστηρίου, καὶ οὕτω νὰ μεταμορφωθῇ ὁ ἄγγελος εἰς κοινὴν πωλήτριαν.

Καὶ εἰς τὸ κακὸν καὶ εἰς τὸ καλὸν, δὲν ἀρκεῖ ἡ θέλησις, χρειάζεται δύναμις· καὶ ἐδῶ ἡ περίστασις ἦτον ἀκανθώδης. Ἔκαμα οὐσιώδη ἀνακάλυψιν· ἤξευρα ὅτι ἡ ὑπανδρεία τῆς κυρίας Πιπίνας δὲν ἐγίνετο κατ' ἐκλογὴν καὶ συγκατάθεσίν της, ὅτι δὲν ἦτον οὔτε ἔρως οὔτε κλίσις εἰς τὸ μέσον, ὅτι, ἐν ἑνὶ λόγῳ, ὁ ἐχθρὸς τὸν ὁποῖον ἔλεγα νὰ νικήσω δὲν ἦτον, αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν, λίαν ἀξιόφοβος Καὶ μολαταῦτα, τὸ ἔργον μου ἦτον ὄχι ὀλίγον δυσχερές· ἔπρεπε νὰ λυθῶ συγχρόνως ἀπὸ τὰ δεσμὰ μὲ τὰ ὁποῖα ἡ καλοκἀγαθία τῆς φιλτάτης θείας μου μὲ εἶχε δέσει, καὶ συγχρόνως νὰ ἑλκύσω μέχρι δεσμῶν τὴν καρδίαν θυγατρὸς πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν τοῦ πατρός της, χωρὶς ἄλλο μέσον παρὰ τὴν εὐγλωττίαν μόνην τῶν ὀμμάτων, καὶ τοῦτο ἐντὸς εἰκοσιτεσσάρων ὡρῶν.

Ἡ νεᾶνις, ἀφοῦ ἔθετεν εἰς τάξιν καὶ ἁρμονίαν τὴν κυματίζουσαν κόμην της, ἐρευνῶσα τὸν σάκκον της ἐξήγαγε κύλινδρον χαρτίων, τὰ ὁποῖα ἀπὸ τὴν ὅλως εἰδικὴν μορφήν των ἐγνώρισα ὅτι ἦσαν ἐπιφυλλίδες ἐφημερίδων. Νὰ σᾶς εἰπῶ τίνος ἐφημερίδος, εἶναι ἀδύνατον, διότι μόνον τὸ κάτω πάτωμα εἶχε μείνει, τὸ εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τῆς φιλολογίας διωρισμένον, καὶ προσιτὸν ἐπίσης καὶ εἰς μεγάλους καὶ μικροὺς νόας, καὶ εἰς μεγάλα καὶ μικρὰ βαλάντια.

Φαίνεται ἐκ τούτων ὅτι ἀναγινώσκονται μυθιστορίαι εἰς τὰ σχολεῖα καὶ μοναστήρια, κρυφίως ἴσως, ἀλλ' ὡς τόσον ἀναγινώσκονται, ἐνῷ ἔπρεπε μὲ πᾶσαν αὐστηρότητα νὰ ἐμποδίζωνται.

Συνέλαβα τὴν ἰδέαν νὰ ἔμβω εἰς ὁμιλίαν μὲ τὸν πατέρα. Ἡ ἀνοικτὴ δὲ καὶ ἄδολος φυσιογνωμονία του ὑπέσχετο πληρεστέραν ἐκ μέρους του ὑποδοχήν. Ἀλλὰ παρητήθην εὐθὺς τῆς ἰδέας ταύτης διότι τὸ ἐθεώρησα ὅλως μάταιον· ὁ καλὸς ἄνθρωπος εἶχε δώσει τὸν λόγον του, καὶ, ὅσην ἂν τοῦ ἐνέπνεα συμπάθειαν μὲ τὰς θωπείας μου, δὲν ἦτον δυνατὸν νὰ ἐλπίσω ἀνατροπὴν συμφωνίας ἐγγὺς οὔσης νὰ ἐκτελεσθῇ.

Ἐνῷ λοιπὸν ἐσκεπτόμην περὶ ἄλλου τρόπου ἐφόδου, ἡ ἅμαξα ἔτρεχε καὶ ὁ καιρὸς συγχρόνως· καὶ, καθὼς ἐγὼ ἐβάδιζα, ἦτον φόβος πολὺς μή με καταλάβῃ τὸ τέλος τοῦ ταξειδίου τόσον ὀλίγον προχωρημένον, ὅσον ἤμην εἰς τὴν ἀρχήν.

Ὅθεν ἄρχιζα πλέον νὰ καταφρονῶ τὸν ἑαυτόν μου διὰ τὴν ἄγονον ὅλως φαντασίαν μου, ὅταν ἡ ἅμαξα ἐσταμάτησεν εἰς σταθμόν τινα ὅπου ἔπρεπε νὰ μείνωμεν ἓν τέταρτον τῆς ὥρας.

Ἀμέσως τότε ἐνεφανίσθη εἰς τὴν θυρίδα τῆς ἁμάξης ὑπηρέτης πανδοχείου, προσκαλῶν τοὺς ὁδοιπόρους νὰ καταβοῦν, καὶ νὰ προγευθοῦν καφὲν μὲ γάλα, καὶ ἄλλα τινὰ φαγητὰ πρόχειρα.

— Ἀκοῦς ἐκεῖ, ἀκοῦς ἐκεῖ, πῶς δὲν ἐρχόμεθα, ἐξεφώνησεν ὁ κατὰ προσδοκίαν πενθερός μου. Ἔλα, Πιπίνα μου, γρήγορα· μόλις ἔχομεν καιρὸν νὰ ροφήσωμεν ὀλίγον καφέ· δὲν ἔχομεν βέβαια σκοπὸν νὰ περάσωμεν ἐδῶ τὴν νύκτα.

— Εὐχαριστῶ, πάτερ μου, ἀπεκρίθη ἡ νεᾶνις, χωρὶς νὰ σηκώσῃ κἂν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπὸ τὴν ἀγαπητήν της ἐπιφυλλίδα· δὲν πεινῶ παντάπασι.

— Καλὲ τί λέγεις ; καφὲν, καλὲ, μὲ γάλα ζεσταμένον. . .

— Εὐχαριστῶ, πάτερ μου· εἶναι πολλὰ πρωὶ ἀκόμη.

— Ὅπως θέλῃς· τόσῳ χειρότερα διὰ σὲ ἂν ὕστερα πεινάσῃς· ποῖος σοῦ πταίει ;

Καὶ, ταῦτα λέγων, ἔθετε τὸν ἕνα πόδα καὶ μετὰ ταῦτα τὸν ἄλλον εἰς τὸ ὑποπόδιον τῆς ἁμάξης, ὥστε ἐντὸς ὀλίγου ἐπάτησε καὶ μὲ τοὺς δύω τὴν γῆν.

Ὁ πανδοχεὺς μ' ἐπροσκάλεσεν ἐπίσης νὰ καταβῶ· ἀλλὰ, καὶ εἰκοσιτέσσαρας ὥρας ἂν ἤμην νηστικὸς, δὲν θ' ἄφινα τὴν θέσιν μου εἰς παρομοίαν στιγμήν.

Ἕπεται τὸ τέλος.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΣΒΕΣΤΟΥ Η ΤΙΤΑΝΟΥ

Δ'

Ἐκ τῶν ἐν τῇ φύσει ὑπαρχουσῶν ὑλῶν ὀλίγαι εἶναι τοσοῦτον γνωσταὶ καὶ τοσοῦτον πολύχρηστοι ὅσον ὁ *ἀσβεστόλιθος* ἢ *τιτανόλιθος*. Ἐκ τοῦ λίθου τούτου κατασκευάζονται τὰ οἰκοδομήματα καὶ τὰ μνημεῖα, διὰ τῶν ὁποίων διαιωνίζονται αἱ ἀναμνήσεις καὶ ὁ πολιτισμὸς ἑνὸς λαοῦ καὶ ἡ ἀγχίνοια ἐν ταὐτῷ τῶν τεχνιτῶν του.

Ὁ λίθος οὗτος ὡσαύτως παρέχει τῷ ἀνθρώπῳ πολύτιμον προϊόν, τὴν ἄσβεστον, ἧς ἡ χρῆσις πρὸς τὴν κατασκευὴν τοῦ συγκολλητικοῦ πηλοῦ (λάσπης) τῶν λίθων τῶν κτιρίων ἄρχεται ἀφ' ἧς ὁ ἄνθρωπος ᾠκοδόμησε τὴν ἀνάγκην τῆς εὐζωΐας, καὶ κατελήφθη ὑπὸ τοῦ αἰσθήματος τοῦ καλοῦ. Ὄντως δὲ οἱ πρωτόγονοι λαοὶ, οἱ οἰκήσαντες τὴν γῆν ἐν ἀρχῇ τῶν ἱστορικῶν χρόνων, κατώρθωσαν μὲν ἀληθῶς ἐπιθέτοντες ὀγκώδεις λίθους ἐπ' ἀλλήλους νὰ ἐγείρωσι κτίρια, ὧν ἡ στερεότης εἶναι ἔτι καὶ νῦν ἐκπληκτική, ἀλλὰ καὶ τὰ *κυκλώπεια* αὐτὰ τείχη, καὶ οἱ βωμοὶ οἱ ἐγερθέντες ἐκ δύο λίθων ἀλλεπαλλήλων, καὶ οἱ μονόλιθοι, ὧν ὁ σκοπὸς οὔπω ἐγνώσθη, ὄντες ὄγκοι ἀκατεργάστων λίθων καὶ

δείγματα ἀτελοῦς τέχνης, ἀντικατεστάθησαν ὑπὸ οἰκοδομημάτων μαρτυρούντων ἀξίαν λόγου πρόοδον τοῦ ἀνθρωπίνου νοός· διότι εἰς τὴν κατασκευὴν αὐτῶν ἐγένετο χρῆσις ὑλικοῦ κατειργασμένου διὰ τοῦ σιδήρου, καὶ συγκεκολλημένου διὰ τιτανώδους φυράματος.

Ὡς πρὸς τοῦτο δὲ παρατηροῦμεν ὅτι αἱ συγγραφαὶ τῶν ἀρχαίων καὶ τὰ μνημεῖα τὰ διαφυγόντα τὴν φθορὰν τοῦ χρόνου ἀναφέρουσιν ὅτι οἱ ἄνθρωποι πρωϊμώτατα ἐγνώρισαν τὴν διὰ τῆς θερμάνσεως εἴδους λίθου παραγωγὴν ὕλης, ἥτις ἑνουμένη μεθ' ὕδατος καὶ ἄμμου ἀποκτᾷ τὴν ἰδιότητα νὰ σκληρύνηται ἐν τῷ ἀέρι καὶ νὰ συνδέῃ στερεῶς πρὸς ἀλλήλους τοὺς λίθους τῶν οἰκοδομῶν.

Πολὺ ὅμως ὕστερον ἡ ἐπιστήμη, προϊὸν τῆς παρατηρήσεως καὶ τῶν πειραμάτων, ἐξήγησε καὶ τὰ φαινόμενα, ἅτινα καταφαίνονται ἐν τῇ κατασκευῇ τῆς ἀσβέστου, καὶ ὡδήγησε τὸν βιομήχανον εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ ὀρυκτοῦ τοῦ καταλλήλου πρὸς παραγωγὴν αὐτῆς, καθὼς καὶ εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν προπαρασκευὴν καὶ τὸν τρόπον τῆς χρήσεως. Αἱ σπουδαῖαι αὗται ἀναλύσεις ἀνάγονται εἰς τοὺς χρόνους, καθ' οὓς οἱ σοφοὶ στερούμενοι ἔτι ἀσφαλοῦς μεθόδου ἀναζήτουν ψηλαφητῶς τὰς ἰδιότητας τῆς ὕλης· συνέτειναν δὲ κυρίως εἰς αὐτὰς αἱ ἔρευναι τοῦ Παρακέλσου, τοῦ Βὰν Χελμὸντ καὶ τοῦ Βλάκ. Ἃς ἐκτελέσωμεν ἤδη καὶ ἡμεῖς τὰ πειράματα, τὰ ὁποῖα τὸ πρῶτον ἐποιήσαντο πρὸ τριῶν ἑκατονταετηρίδων οἱ περιώνυμοι οὗτοι ἀλχημισταὶ, ἵνα λάβωμεν σαφῆ ἔννοιαν καὶ ἀκριβῆ τῆς καταστάσεως τοῦ ἀσβεστολίθου καὶ μεταχειρισθῶμεν τὴν ἐκ τούτων γνῶσιν ὡς ἀφετηρίαν εἰς τὴν προκειμένην μελέτην.

Ἃς θέσωμεν λοιπὸν πρὸς τοῦτο τεμάχιον ἀσβεστολίθου εἰς πήλινον ἄμβικα (λαμπίκον) τοῦ ὁποίου τὸν λαιμὸν ἐμφράσσομεν διὰ πώματος ἐκ τοῦ μέσου τοῦ ὁποίου διαπερῶμεν ὑάλινον σωλῆνα κεκυρτωμένον, ὃν ἐμβαπτίζομεν εἰς πλατὺ ἀγγεῖον πεπληρωμένον ὕδατος. Τοῦτο πράξαντες ἃς θερμάνωμεν ἤδη τὸν ἄμβικα τοῦτον μέχρι πυρακτώσεως. Μετὰ τὴν πυράκτωσιν πρῶτον παρατηροῦμεν ἀναβρασμὸν ἐν τῷ ὕδατι τοῦ πλατέος ἀγγείου προερχόμενον ἐκ τοῦ στόματος τοῦ ὑαλίνου σωλῆνος. Τὸ φαινόμενον τοῦτο μαρτυρεῖ ὅτι ἐκ τοῦ ἀσβεστολίθου ἐκφεύγει ἀέριον διὰ τῆς θερμάνσεως.

Τὸ ἀέριον τοῦτο εἶναι δυνατὸν νὰ συλλεχθῇ. Συνάγεται δὲ διὰ τρόπου πρὸ πολλοῦ γνωστοῦ τοῖς χημικοῖς, τοῦ ἑξῆς· Πληροῦσιν ὕδατος ὑάλινον ἀγγεῖον στενοῦ στόματος, ὅπερ ἐμφράσσοντες διὰ τῆς παλάμης τῆς χειρὸς ἀναστρέφουσι καὶ ἐμβαπτίζουσιν εἰς τὸ ὕδωρ ὑπεράνω τοῦ στόματος τοῦ σωλῆνος, ἐξ οὗ διεκφεύγει τὸ ἀέριον· τούτου γενομένου βλέπει τις τὸ μὲν πληροῦν τὸ ἀγγεῖον ὕδωρ ἠρέμα ὑποχωροῦν, τὰς δὲ φυσαλίδας τοῦ ἀερίου πληρούσας τὸν χῶρον τοῦ ὑαλίνου ἀγγείου, ὅπερ κατόπιν πωματίζεται καὶ οὕτως ἔχουσιν αὐτὸ πλῆρες ἐκ τοῦ ἀερίου, ὅπερ θέλουσι νὰ ἐξετάσωσι καὶ σπουδάσωσιν.

Ἁπλῆ ἐν πρώτοις παρατήρησις τοῦ ἀερίου τούτου δεικνύει ὅτι δὲν διαφέρει ποσῶς τοῦ ἀέρος· ἂν ὅμως βυθίσωμεν εἰς τὸ ἀγγεῖον ἀνημμένον κηρίον, αὐθωρεὶ σβέννυται, ἐξ οὗ καταφαίνεται ὅτι εἶναι ὅλως ἰδιαζούσης φύσεως. Ἐν τῇ χημείᾳ σήμερον καλεῖται τὸ ἀέριον τοῦτο *ἀνθρακικὸν ὀξύ*.

Ἡ ὕλη δὲ, ἥτις ἐναπέμεινεν ἐν τῷ ἄμβικι μετὰ τὴν ἐντελῆ πυράκτωσιν, δηλαδὴ μετὰ τὴν ἐντελῆ ἐκπομπὴν τοῦ ἀερίου, εἶναι ἡ *ἄσβεστος*. Κατὰ τὸ ἐξωτερικὸν ὀλίγον διαφέρει τοῦ λίθου ἐξ οὗ παρήχθη, ἐὰν ὅμως ἐμβυθίσωμεν αὐτὴν εἰς ὕδωρ καταδεικνύεται ἡ μεγάλη ἀλλοίωσις, τὴν ὁποίαν ὑπέστη, διότι μετ' ὀλίγον ἀναπτύσσει μεγάλην θερμότητα, ἐξ ἧς μέρος τοῦ ὕδατος μεταβάλλεται εἰς ἀτμόν· ὁ ἀτμὸς ἐκφεύγει διὰ φυσαλίδων καὶ τὸ ὕδωρ *βράζει*. Οὕτω δὲ ἐνῷ ὁ τιτανόλιθος ἢ ἀσβεστόλιθος εἶναι ἀδιάλυτος ἐν τῷ ὕδατι, ἡ ἄσβεστος τοὐναντίαν διαλύεται εἰς αὐτὸ, ἀλλ' εἰς μικρὰν ποσότητα, μετασχηματιζομένη εἰς πυκνὴν μάζαν.

Ἐὰν δὲ ἀναμίξωμεν μεθ' ὕδατος ὀλίγον ἐκ τῆς μάζης ταύτης καὶ διηθήσωμεν (σουρώσωμεν, ὡς κοινῶς λέγομεν) αὐτὸ, λαμβάνομεν διαφανὲς ὑγρὸν καλούμενον *τιτάνιον ὕδωρ*, κοινῶς *ἀσβεστόνερον*.

Οὕτω λοιπὸν ἡ πυράκτωσις τοῦ ἀσβεστολίθου ἢ τιτανολίθου, γενομένη καταλλήλως, διδάσκει ἡμᾶς τὸ μυστήριον τῶν συστατικῶν της. Συνίσταται δηλαδὴ ἐκ δύο ὑλῶν, ἐξ ἀχρόου ἀερίου, τοῦ *ἀνθρακικοῦ ἀερίου*, καὶ ἐξ οὐσίας τινὸς λευκῆς, στερεᾶς, τῆς *ἀσβέστου* ἢ ἐπιστημονικώτερον *τιτανίτιδος γῆς*.

Ἀλλ' ἃς φέρωμεν κατὰ τὴν μέθοδον τοῦ Βλὰκ ἀπόδειξιν καταφανεστέραν τῆς συνθέσεως ταύτης, παράγοντες ἀσβεστόλιθον ἐκ τῶν δύο αὐτοῦ στοιχείων· πρὸς τοῦτο ἃς λάβωμεν ἀγγεῖον πλῆρες ἀνθρακικοῦ ὀξέος καὶ ἃς ῥίψωμεν εἰς αὐτὸ ποσότητα τιτανίνου ὕδατος (ἀσβεστονέρου). Τί παρατηροῦμεν; ὅτι τὸ ὕδωρ ἐν ἀκαρεῖ θολοῦται καὶ λευκὴ κόνις σχηματίζεται ἐν αὐτῷ, καταπίπτουσα εἰς τὸν πυθμένα τῆς φιάλης. Ἡ κόνις αὕτη εἶναι τιτανόλιθος ἢ ἀσβεστόλιθος, προκύψας ἐκ τῆς ἑνώσεως τῆς ἀσβέστου καὶ τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος· διότι ὁ ἀσβεστόλιθος ὡς ἀδιάλυτος ἐν τῷ ὕδατι ἀποχωρίζεται αὐτοῦ καὶ διὰ τοῦ βάρους του καταπίπτει εἰς τὸν πυθμένα.

Τὰ δύο ταῦτα πειράματα παρέχουσιν ἀναμφισβήτητον ἀπόδειξιν τῆς συνθέσεως τοῦ ἀσβεστολίθου, παρέχουσι δὲ σύναμα καὶ παράδειγμα ἐκ τῶν τελειοτέρων καὶ ἁπλουστέρων τῶν δύο μεθόδων, ἃς μεταχειρίζονται οἱ χημικοὶ ὅ-

πως ἐρευνῶσι τὴν σύστασιν τῶν σωμάτων. Ἡ πρώτη συνίσταται εἰς τὴν ἀποσύνθεσιν ὕλης εἰς τὰ στοιχεῖα τὰ ἀπαρτίζοντα αὐτήν, καὶ ὀνομάζεται *ἀνάλυσις*, ἡ δευτέρα δὲ εἰς τὴν παραγωγὴν σώματος συνθέτου διὰ τῆς συνθέσεως τῶν στοιχείων αὐτοῦ καὶ ὀνομάζεται *σύνθεσις*. Ἐπὶ τῶν δύο τούτων μεθόδων τῆς πειραματικῆς στηριζόμενοι οἱ ἐπιστήμονες ὠνόμασαν τὴν οὐσίαν, ἥτις εἶναι τὸ ὑποκείμενον τῆς προκειμένης ἡμῶν μελέτης, *ἀνθρακικὴν τίταν*ον. Ἡ λέξις αὕτη δηλοῖ τὰ παραγόμενα τῆς ἀναλύσεως καὶ τῆς συνθέσεως αὐτῆς. Εἶναι δὲ προτιμητέα τῆς λέξεως τιτανόλιθος ἢ ἀσβεστόλιθος.

Γινώσκοντες ἤδη τίνι τρόπῳ δυνάμεθα ν' ἀναγνωρίζωμεν τὴν ἀνθρακικὴν τίτανον μεταξὺ τῶν διαφόρων ποικίλων στερεῶν σωμάτων, τῶν συνιστώντων τὴν ἡμετέραν γῆν, ἃς ἀκολουθήσωμεν τὸν φυσιολόγον εἰς τὰς ἐκδρομὰς αὐτοῦ, καὶ ἃς ἐξετάσωμεν ἐπιμελῶς τὴν οὐσίαν αὐτήν, τὴν τοσοῦτον ὠφέλιμον εἰς τὴν βιομηχανίαν.

β'

Ἡ ἀνθρακικὴ τίτανος εἶναι μία τῶν ἀφθονωτέρων ὑλῶν τῶν διακεχυμένων ἐν τῇ φύσει· αὐτὴ καὶ μόνη ἀποτελεῖ ὁλοκλήρους σειρὰς ὀρέων, ὑπὸ ποικιλωτάτας ὑπάρχουσα μορφάς.

Οὕτως ἐν Ἰσλανδίᾳ εὑρίσκεται ἀνθρακικὴ τίτανος τοσοῦτον διαφανὴς καὶ καθαρά, ὥστε ὁμοιάζει πρὸς τὴν ὡραιοτέραν ὕαλον, ἔχει δὲ σχῆμα ἀμετάβλητον στερεοῦ σώματος, ἔχοντος ἓξ ἐπιφανείας ῥομβοειδεῖς. Ἡ ἀνθρακικὴ αὕτη τίτανος εἶναι σπανιωτάτη, διὸ καὶ σχεδὸν μόνον δύναταί τις νὰ ἴδῃ αὐτὴν ἐν τοῖς ὀρυκτολογικοῖς μουσείοις.

Τὸ ἔδαφος τῆς Ἀττικῆς συνίσταται σχεδὸν ἐκ κοινῆς πυκνῆς τιτάνου ἐπικαλυπτούσης ἄλλα στρώματα συνιστάμενα ἐξ ἀτιζωϊκοῦ σχιστολίθου. Ἅπασα σχεδὸν ἡ στερεὰ Ἑλλὰς καὶ μέγα μέρος τῆς Πελοποννήσου συνίσταται ἐκ τῆς πυκνῆς καὶ ἀκρυσταλλώτου ταύτης τιτάνου, ἐχούσης διαφόρους παραλλαγὰς εἰς τοὺς κατὰ μέρος τόπους. Τὸ αὐτὸ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν καὶ περὶ τῶν νήσων, ἐξαιρέσει ὀλίγων.

Ὅλως διάφορον εἶναι τὸ μάρμαρον, ἤτοι ἡ λευκὴ κοκκώδης καὶ κεκρυσταλλωμένη διὰ κρυστάλλων μικρῶν καὶ συγχεομένων πρὸς ἀλλήλους τίτανος, ἡ ἀρκούντως καθαρά, καὶ σκληρὰ ὅπως φαίνεται.

Τὸ λευκὸν μάρμαρον ἀφθονεῖ ἐν Ἰταλίᾳ ἐν τῇ δειράδι τῶν Ἀπεννίνων, ἔνθα ἀποτελεῖ βραχώδεις κορυφὰς ἐπ' αὐτῶν. Ἐντεῦθεν δ' οἱ λατόμοι ἀποσπῶντες ὀγκώδη τεμάχια κατακρημνίζουσιν εἰς τὸ βάθος τῶν ῥευμάτων τῶν ὀρέων, ἐξ ὧν παραλαμβάνουσι αὐτὰ δι' ἁμαξῶν.

Ἡ Ἑλλὰς ὡσαύτως ἔχει ἀφθονίαν μαρμάρων. Πρώτης ποιότητος εἶναι τὸ μάρμαρον τοῦ Πεντελικοῦ, τοῦ ὄρους Μαρπήσσης τῆς Πάρου, τῶν θέσεων Πύργου, Ὑστερνιᾶς, Καρδιανῆς τῆς Τήνου· κατωτέρας ποιότητος εἶναι τὰ μάρμαρα τῆς Σκιάθου, Νάξου, Σύρου, Θερικοῦ Ἀττικῆς, καὶ ἑτέρων μερῶν. Χονδρόκοκκον μάρμαρον εὑρίσκεται ἐν Ἀνάφῃ, Ἄνδρῳ, Σίφνῳ, Νάξῳ. Τὸ τοῦ Ὑμηττοῦ εἶναι λευκὸν μετὰ φαιῶν ῥαβδώσεων. Ἐπί τινων μερῶν τῆς Τήνου εὑρίσκεται καὶ κυανοῦν λεπτόκοκκον, ἀλλαχοῦ δὲ σκοτεινόφαιον ἢ μελανίζον. Ἐπὶ τῆς Σικίνου ὑπάρχει κυανοῦν χονδρόκοκκον. Ἐπὶ τῆς Σκύρου λευκὸν μετ' ἐρυθρῶν ῥαβδώσεων. Τὰ πλεῖστα τῶν εἰδῶν τούτων χρησιμοποιοῦνται εἰς τὴν οἰκοδομικήν, καὶ ἄλλα ἀντικείμενα πολυτελείας.

Οἱ διάφοροι χρωματισμοὶ τῶν μαρμάρων προκύπτουσιν ἐκ ξένων οὐσιῶν, οἷαι ἡ σκωρία ἢ τὸ ὀξείδιον τοῦ σιδήρου, αἵτινες διακεχυμέναι εἰς τὴν φύσιν παράγουσι φλέβας διαγραφούσας πολλάκις τεχνικὰς καὶ χαριέσσας γραμμάς. Ἐνίοτε δὲ καὶ κόγχαι μετὰ τῶν ὀστράκων αὐτῶν ἐγκεκρυσταλλωμέναι ἐν τῷ μαρμάρῳ σχηματίζουσι ποικιλώτατα σχήματα.

Λειαίνεται δὲ τὸ μάρμαρον κατὰ πρῶτον τριβόμενον διὰ κισσήρεως (ἐλαφρόπετρας) ἢ ἀμμοτλίθου, εἶτα δὲ διὰ σμύριδος ἢ δι' ἐρυθροῦ τῆς Ἀγγλίας κατ' ἀρχὰς μὲν ἀδροκόκκου εἶτα δὲ λεπτοκόκκου.

Ἡ ἐκ τοῦ μαρμάρου κατασκευαζομένη ἄσβεστος εἶναι ἄκρας καθαρότητος, χρήσιμος εἰς τὰς ἐν τοῖς χημείοις ἐργασίας.

Εἰς τὴν ἀνθρακικὴν τίτανον ἀνήκει καὶ ἡ *κρητὶς* (τιμπισίρι). Πείραμα δὲ ἄξιον λόγου σοφοῦ Ἄγγλου κατέδειξεν ὅτι ἡ κρητὶς καὶ τὸ μάρμαρον εἶναι τῆς αὐτῆς φύσεως καίτοι ἔχουσι τὰ ἐξωτερικὰ αὐτῶν χαρακτηριστικὰ τοσοῦτον διάφορα. Ὁ περιώνυμος Χὰλ (Hall) ἔθεσεν ἐντὸς σωλῆνος πυροβόλου ἀδιαπνεύστως κεκλεισμένου τεμάχια κρητίδος, καὶ ἐπυράκτωσεν αὐτὸν ἰσχυρῶς. Τὸ ἀνθρακικὸν ὀξὺ δὲν ἠδύνατο νὰ διαφύγῃ διὸ ἡ κρητὶς ἐτάκη, ἀλλὰ δὲν ἀποσυνετέθη· ὅταν δὲ ὁ σωλὴν τοῦ πυροβόλου ἐψυχράνθη ὁ Χὰλ ἐξήγαγε κύλινδρον μαρμάρου.

Αἱ κόγχαι ἢ τὰ ὄστρακα τῶν ὀστρέων καὶ ἐν γένει τὸ πετρῶδες περικάλυμμα τῶν ζώων τοῦ γένους τούτου σύγκεινται ἐξ ἀνθρακικῆς τιτάνου. Διὸ εἴς τινας χώρας παραλίας, σπανιζούσας τιτανολίθου, κατασκευάζουσιν ἄσβεστον πυρακτοῦντες τὰς κόγχας τῶν ὀστρέων. Τὸ κέλυφος τῶν ᾠῶν, τὰ ὀστᾶ τοῦ σκελετοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν ζώων κατὰ μέγα μέρος συνίστανται ὡσαύτως ἐξ ἀνθρακικῆς τιτάνου.

Ἡ οὐσία λοιπὸν αὕτη εὑρίσκεται ἐν ἀφθονίᾳ εἰς τὴν φύσιν. Πᾶσαι δὲ αἱ διάφοροι ποικιλίαι αὐτῆς ἔχουσι κοινὸν χαρακτῆρα, ὅτι πυρακτούμεναι παράγουσιν ἀνθρακικὸν ὀξὺ καὶ ἄσβεστον.

Ἐξετάσωμεν ἤδη ταύτην τὴν χημικὴν ἰδιότητα ἐν λεπτομερείᾳ. Πρὸ τούτου δὲ ἃς γνωρίσωμεν τὰς ὕλας, αἵτινες ἀποτελοῦσι διὰ τῆς ἑνώσεως αὐτῶν τὸν τιτανόλιθον.

γ'

Τὸ ἀνθρακικὸν ὀξὺ ἔχει δύο ἰδιότητας κυρίας, δι' ὧν διακρίνεται τῶν λοιπῶν ἀερίων. Πρῶτον σβέννυ τὰ καιόμενα σώματα καὶ θολοῖ τὸ τιτάνινον ὕδωρ, σχηματίζον ἀνθρακικὴν τίτανον, καὶ δεύτερον εἶναι ὅλως ἀκατάλληλον πρὸς εἰσπνοήν· ἐὰν θέσωμεν ζῷον ἐν ἀτμοσφαίρᾳ περιεχούσῃ μεγάλην ποσότητα ἀνθρακικοῦ ὀξέος θνήσκει ἀθρόως. Ὁ Σεγκὲν (Seguin), γάλλος ἐπιστήμων, διὰ πειραμάτων, ἅτινα ἐφήρμοσεν ἐφ' ἑαυτοῦ, κατέδειξεν ὅτι ὅταν ὁ ἀὴρ περιέχῃ κατὰ τὸ 1/4 τοῦ ὅλου αὐτοῦ ὄγκου ἀνθρακικὸν ὀξὺ δύναται νὰ ἐπιφέρῃ θάνατον ἐξ ἀσφυξίας. Τὰ πρῶτα δὲ συμπτώματα τῆς παθήσεως εἶναι ἀδιαθεσία, σκοτοδινιάσεις, ἔπειτα δὲ λειποθυμίαι καὶ θάνατος.

Τὸ ὕδωρ δύναται νὰ διαλύσῃ μικρὰν ποσότητα ἀνθρακικοῦ ὀξέος· μεταβάλλεται δὲ τότε εἰς ποτὸν γεύσεως δριμείας καὶ ὑποξύνου, γνωστὸν σήμερον εἰς πάντας ὡς *ὕδωρ ἀερῶδες*, ἢ *ὕδωρ τοῦ σέλτς*. Εὐκόλως δὲ καταδεικνύεται ὅτι τὸ ἀέριον, ὅπερ ἐκφεύγει ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου, εἶναι ἀνθρακικὸν ὀξύ, ἐὰν χύσωμεν μικρὰν ποσότητα ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου εἰς φιάλην, καὶ εἰσαγάγωμεν ἐντὸς αὐτῆς ὅταν παύσῃ ὁ ἀναβρασμὸς ἀναμμένον πυρεῖον· τότε παρατηροῦμεν ὅτι καίει μὲν εὐχερῶς εἰς τὰ ἀνώτερα μέρη τῆς φιάλης, σβέννυται δὲ ἂν βαθμηδὸν φέρωμεν αὐτὸ βαθύτερον πρὸς τὸν πυθμένα αὐτῆς· διότι αὐτόθι ὡς βαρύτερον τοῦ ἀέρος ὑπάρχει τὸ ἀνθρακικὸν ὀξύ. Τοιουτοτρόπως δὲ δύναταί τις ἀκριβῶς νὰ ὁρίσῃ τὸ σημεῖον, ἔνθα ἄρχεται ἡ ἀτμοσφαῖρα ἡ ἀκατάλληλος πρὸς καῦσιν καὶ εἰσπνοήν. Ἐὰν εἰσαγάγωμεν πτηνὸν εἰς τὸ μέρος τοῦτο τῆς φιάλης θὰ ἐκπνεύσῃ μετ' ὀλίγας στιγμάς. Διὰ τοῦ πυρείου ὡσαύτως δύναταί τις νὰ βεβαιωθῇ ὅτι τὸ ἀνθρακικὸν ὀξὺ μένει ἐπί τινα χρόνον εἰς τὸ βάθος τοῦ ἀγγείου, μὴ διεκρεῦγον εἰς τὸν περὶ αὐτὸ ἀέρα. Τοῦτο δὲ τὸ φαινόμενον συμβαίνει, διότι τὸ ἀνθρακικὸν ὀξὺ κέκτηται ἰδιότητα ὅλως αὐτῷ ἰδιάζουσαν, τοῦ νὰ εἶναι βαρύτερον τοῦ ἀέρος· ζυγίζει δ' ἐν ἴσῳ ὄγκῳ ἀέρος τὸ ἡμιόλιον (ἓν καὶ ἥμισυ). Ἡ ἰδιότης αὕτη ἀποδεικνύεται καὶ διὰ πειραμάτων περιέργων. Ἐπὶ παραδείγματος δυνάμεθα νὰ χύσωμεν τὸ ἀέριον τοῦτο ὡς ὑγρὸν ἀναστρέφοντες τὸ περιέχον αὐτὸ ἀγγεῖον. Ἐὰν χύσωμεν αὐτὸ ἐπὶ κηρίου ἀνημμένου σβέννυται ἡ φλὸξ, ἐὰν ὡσαύτως πλησιάσωμεν τὰ χείλη ἀγγείου πλήρους ἀνθρακικοῦ ὀξέος καὶ ἀναστρέψωμεν αὐτὸ εἰς τὰ χείλη ἄλλου πεπληρωμένου ἀέρος, τὸ ἀνθρακικὸν ὀξὺ τοῦ πρώτου ἀγγείου μεταγγίζεται εἰς τὸ δεύτερον· καὶ τοῦτο ἀποδεικνύεται ὡσαύτως διὰ τῆς φλογὸς τοῦ κηρίου, ἢ διὰ τοῦ τιτανίνου ὕδατος.

Ἡ πυκνότης δὲ τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος ἀποδεικνύεται διὰ περιέργου ἐπίσης πειράματος. Εἰς ὑάλινον ἀγγεῖον πλατὺ εἰσάγομεν ἐκ τοῦ πυθμένος διὰ σωλῆνος ῥεῦμα συνεχὲς ἀνθρακικοῦ ὀξέος. Τὸ ἀέριον οὕτως εἰσερχόμενον ἀποδιώκει μικρὸν κατὰ μικρὸν τὸν ἀέρα τοῦ ἀγγείου καὶ μένει αὐτόθι ἠρεμοῦν, ὡς ὑγρόν. Μετὰ τοῦτο ῥίπτομεν εἰς τὸ ἀγγεῖον πομφόλυγα σάπωνος πλήρη ἀέρος· ἡ πομφόλυξ ἅμα ὡς συναντήσῃ τὸ στρῶμα τοῦ ἀερίου τούτου, τοῦ πυκνοτέρου τοῦ ἀέρος, ἀναπηδᾷ καὶ μετὰ πολλὰς ταλαντώσεις ἠρεμεῖ ἐπ' αὐτοῦ ὡς πλοῖον φερόμενον ἐπὶ ἀοράτου θαλάσσης.

Τὸ ἀνθρακικὸν ὀξὺ εἶναι βεβαίως ἓν τῶν σωμάτων τῶν μᾶλλον διακεχυμένων εἰς τὴν φύσιν, καὶ ἡ μελέτη ἡμῶν αὕτη θὰ ἦτο ἀτελής, ἐὰν δὲν ἠθέλομεν ἀπαριθμήσει καί τινας τῶν περιστάσεων, τῶν παραγουσῶν αὐτό.

Ἐν τῶν φυσικῶν φαινομένων, ἐξ ἐκείνων, ἅτινα διεγείρουσι ζωηρῶς τὴν περιέργειαν, εἶναι ἡ ὕπαρξις πηγῶν σταθερῶν ἀνθρακικοῦ ὀξέος εἴς τινας τόπους κειμένους εἰς χώρας ἠφαιστειογενεῖς. Τόπος δὲ ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην ἀξιοσημείωτος εἶναι τὸ σπήλαιον τοῦ Κυνός, κείμενον ἐν Ποτζουόλᾳ, παρὰ τῇ Νεαπόλει, ἐπὶ τῆς κλιτύος λόφου εὐφορωτάτου. Τὸ σπήλαιον τοῦτο εἶναι δωμάτιον ἐσκαμμένον ἐν τῷ βράχῳ, ἔχον ἔδαφος ἀνώμαλον, συνιστάμενον ἐξ ὕλης γεώδους, μελαίνης, ὑγρᾶς, πάντοτε θερμῆς. Ἐκ τοῦ ἐδάφους τούτου διεκφεύγει ἀνθρακικὸν ἀέριον, ὑπὸ τὴν μορφὴν μικρῶν σφαιρῶν, συρουσῶν μεθ' ἑαυτῶν καὶ ποσότητα ὕδατος. Τὸ ἀέριον τοῦτο διὰ τὴν πυκνότητα αὐτοῦ δὲν ὑψοῦται ἄνω τῶν 60 ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἐδάφους, καὶ ῥέει πρὸς τὰ ἔξω ὡς ῥύαξ ἀόρατος, δυνάμενος νὰ σβέσῃ κηρίον μέχρις ἀποστάσεως δύο μέτρων ἀπὸ τῆς εἰσόδου. Οἱ ἄνθρωποι εἰσέρχονται ἀβλαβῶς εἰς τὸ σπήλαιον, διότι τὸ ἀέριον δὲν ὑψοῦται ὑπὲρ τὰ γόνατα. Ὁ ἐκεῖ δὲ φύλαξ καὶ ξεναγὸς τῶν ὁδοιπόρων ἐκτελεῖ συνήθως ἐνώπιόν των τὸ ἑξῆς σκληρὸν πείραμα. Λαμβάνει κύνα, οὗτινος δένει τοὺς πόδας καὶ κατακλίνει ἐπὶ τοῦ δηλητηριώδους ἐκείνου ἐδάφους. Τὸ ζῷον τότε ὑφίσταται δεινὴν ἀγωνίαν, σπαράσσει καὶ λειποθυμεῖ· μετὰ τοῦτο ὁ κύριός του ἐγείρει αὐτὸ καὶ φέρει ἐκτὸς τοῦ σπηλαίου εἰς τὸ ὕπαιθρον, σείει ἰσχυρῶς καὶ λύει ἐκ τῶν δεσμῶν, μετ' ὀλίγας στιγμὰς τὸ ζῷον ἐπανέρχεται εἰς τὴν ζωήν. Μάρτυς αὐτόπτης βεβαιοῖ ὅτι ὁ αὐτὸς κύων ὑφίσταται πρὸ πολλῶν ἐτῶν πολλάκις τὴν δοκιμασίαν ταύτην· οὕτως ὥστε ὁσάκις βλέπει ξένον ἐρχόμενον ῥύζει ὑποκώφως καὶ θυμοειδῶς ἐξεγείρεται κατ' αὐτοῦ· τοὐναντίον δὲ μετὰ τὴν ἐπίσκεψιν διὰ κινήσεων μεγάλης χαρᾶς συνοδεύει αὐτὸν ἀπερχόμενον.

Δανειζόμεθα ἐκ τοῦ Κ. Γιραρδίνου περιγραφὴν, ἀξίαν προσοχῆς, περὶ πηγῆς ἀνθρακικοῦ ὀξέος εὑρισκομένης ἐν τοῖς περιχώροις τῆς λίμνης Λάχερ (Laacher), παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Ῥήνου. Ἐκ

κοιλώματος ἐκεῖ χωνοειδοῦς ἐξέρχεται ἀνθρακικὸν ἀέριον καὶ πληροῖ αὐτὸ ὅταν δὲν πνέῃ ἄνεμος· ἐνίοτε δὲ τὸ κοίλωμα πληροῦται καὶ μέχρι σχεδὸν τοῦ στομίου. Οἱ μύρμηκες, οἱ ἀναζητοῦντες τὴν τροφὴν αὐτῶν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους καὶ τὰ περιπτάμενα ἔντομα θνήσκουσι προσβαλλόμενα ὑπὸ τῶν δηλητηριωδῶν ἀναθυμιάσεων, τὰ δὲ πτώματα αὐτῶν καλύπτουσι τὸ κοίλωμα. Τὰ πτηνὰ βλέποντα τὰ ἔντομα καὶ προσελκυόμενα ὑπὸ τῆς ἀπατηλῆς ἐκείνης τροφῆς, τῆς ἑτοίμου ἐκεῖ κατακειμένης, καταπίπτουσιν εἰς τὸ θανατηφόρον ἐκεῖνο βάραθρον. Ἐὰν δὲ τὰ παρακείμενα δάση δὲν ὠκοῦντο ὑπὸ πολυαρίθμων ὑλοτόμων, οἵτινες γνωρίζουσι καλῶς νὰ ὠφελῶνται ἐκ τῆς παγίδος ἐκείνης τῆς φύσεως, πιθανὸν ὅτι εἰς τὸ βάραθρον ἐκεῖνο θὰ εὕρισκον τέρμα βίου ἀλώπεκες, ἰκτῖδες καὶ ἄλλα ζῷα. Θὰ εἴχομεν δὲ τότε θέαμα προσόμοιον τῷ περιγραφομένῳ ὑπὸ τῶν περιηγητῶν, οἵτινες ἐπεσκέφθησαν τὴν νῆσον Ἰάβαν. Ἐν ταύτῃ ὑπάρχει κοιλὰς καλουμένη ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων, εἰς οὓς ἐμποιεῖ τρόμον, *θανατηφόρος* κοιλάς, διότι ἐξ αὐτῆς φερούσης πανταχοῦ ῥήγματα ἡφαιστειώδους γενέσεως, ἐξέρχονται χείμαρροι ἀνθρακικοῦ ὀξέος καὶ πᾶν ζῶν ὄν, ὅπερ εἰσέρχεται εἰς αὐτήν, ἀποθνήσκει· διὸ σκελετοὶ τίγρεων, σκιούρων καὶ ἄλλων ζῴων κεῖνται φύρδην μίγδην ἐπὶ τῆς ἀπεράντου ἐκείνης ὀστοθήκης, ἀναμὶξ μετὰ τῶν σκελετῶν τῶν ὀρνέων, πρὸ πολλῶν αἰώνων ἐνταῦθα συνωστιζόμενοι.

Ἀλλ' αἱ φυσικαὶ αὗται πηγαὶ τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος, δὲν διαχέουσι μόναι εἰς τὴν ἀτμοσφαῖραν μεγάλας ποσότητας τοῦ ἀερίου τούτου, ἀλλὰ καὶ ἕτερα αἴτια. Οὕτως ἡ καῦσις ὅλων τῶν ἀνθρακούχων οὐσιῶν, ἃς μεταχειριζόμεθα πρὸς θέρμανσιν καὶ φωτισμόν, οἷαι τὰ ξύλα, τὰ ἔλαια, τὸ κηρίον, τὸ φωταέριον. Τοῦτο δὲ ὡσαύτως καταδεικνύεται ἐὰν καύσωμεν ἐπί τινας στιγμὰς μίαν τῶν οὐσιῶν τούτων ἐντὸς φιάλης εἶτα δὲ ἐγχύσωμεν τιτάνινον ὕδωρ· πάραυτα θὰ ἴδωμεν ὅτι τὸ ὕδωρ θολοῦται.

Ὁ ἀὴρ, ὃν ἐκπνέομεν ἐκ τοῦ στήθους ἡμῶν ἀναπνέοντες, περιέχει ὡσαύτως ἀνθρακικὸν ὀξύ. Καὶ τοῦτο ἀποδεικνύεται ἐὰν διὰ σωλῆνος ἐμφυσήσωμεν ἀέρα ἐκ τῶν πνευμόνων εἰς τιτάνινον ὕδωρ. Ὑπολογίσθη ὅτι εἷς ἄνθρωπος παράγει καθ' ἑκάστην ἓν περίπου χιλιόγραμμον (312 δράμ.) ἢ ἡμισυ μέτρον κυβικὸν ἀνθρακικοῦ ὀξέος. Ὁ ἵππος, ὁ βοῦς παράγουσι δεκαπλασίαν ποσότητα.

Ὄντως δὲ ἄξιον θαυμασμοῦ! Τὸ ἀέριον τοῦτο, οὗτινος ἡ παραγωγὴ εἶναι δεῖγμα ζωῆς, σχηματίζεται ὡσαύτως ἀφθόνως διὰ τῆς σήψεως, ἥτις ἕπεται μετὰ θάνατον. Ἰδοὺ δὲ ἡ ἐξήγησις τοῦ φαινομένου τούτου.

Τὸ σῶμα τῶν ζῴων συνίσταται ἀπὸ διάφορα συστατικὰ μεταξὺ τῶν ὁποίων πρωτεύει ὁ ἄνθραξ. Ὥστε δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι μέγα μέρος αὐτοῦ συνίσταται ἐξ ἄνθρακος καιομένου καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς, τῶν τροφῶν ἀναπληρουσῶν ἀδιακόπως τὴν ἐκ τῆς καύσεως ταύτην φθοράν. Ὅταν ὅμως ἡ ἑστία αὕτη σβεσθῇ, τὸ σῶμα, γενόμενον μάζα ψυχρὰ καὶ ἀκίνητος, ὑρίσταται διὰ τοῦ ἀέρος βραδεῖαν καῦσιν καὶ ὁ περιεχόμενος ἄνθραξ μεταβαίνει εἰς τὴν ἀτμοσφαῖραν ὑπὸ τὴν μορφὴν ἀνθρακικοῦ ὀξέος ὡς καὶ ἐκεῖνος ὅστις ἐχρησίμευε πρὸς συντήρησιν τῆς ζωῆς. Τὰ αὐτὰ φαινόμενα παρατηροῦνται ἐν τῇ ἀποσυνθέσει τῶν φυτικῶν οὐσιῶν, τῶν ἀποτελουσῶν ἓν τῶν στοιχείων τῆς κόπρου. Ἐκ τούτων λοιπὸν κατανοοῦμεν τὴν μεγάλην ποσότητα τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος τὴν διαχεομένην εἰς τὸν ἀέρα ἐξ ὅλων αὐτῶν τῶν πηγῶν. Ὁ Κ. Βουσσιγκὼλ ὑπελόγισεν ὅτι μόνη ἡ πόλις τῶν Παρισίων παράγει 6 ἑκατομμύρια χιλιογράμμων ἀνθρακικοῦ ὀξέος ἐν διαστήματι 24 ὡρῶν.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συμπεραίνομεν ὅτι ὁ περιβάλλων ἡμᾶς ἀὴρ ἀναγκαίως περιέχει ποσότητα ἀνάλογον ἀνθρακικοῦ ὀξέος ἐν τοῖς συστατικοῖς αὐτοῦ. Τὸ τιτάνινον ὕδωρ καὶ αὖθις χρησιμεύει πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας ταύτης, διότι ἐὰν ὕδωρ τοιοῦτον μείνῃ ἐκτεθειμένον ἐπὶ πολὺ εἰς τὸ ὕπαιθρον σχηματίζει ἠρέμα εἰς τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ στρῶμα λεπτότατον ἐξ ἀνθρακικοῦ τιτάνου. Ἡ παρατήρησις αὕτη, ὀρειλομένη εἰς τὸν Βλὰκ, ἐπαναληφθεῖσα εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς γῆς, κατέδειξε τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα.

Τὸ ἀνθρακικὸν ὀξὺ, τὸ ἐν τῇ ἀτμοσφαίρᾳ περιεχόμενον, ἔχει ἐν τῇ περιγραφῇ τῆς ἀσβέστου τοιαύτην σπουδαιότητα ὥστε ἔπρεπε νὰ βεβαιωθῇ ἀκριβῶς ἡ ἐν τῷ ἀέρι ὕπαρξίς του. Διὰ τοῦτο δ' ἐμηκύναμεν τὸν λόγον εἰς λεπτομερείας, ὅπως εὐλήπτως καταδείξωμεν τὰ αἴτια τὰ παραγωγικὰ τοῦ ἀερίου τούτου, τοῦ ὁποίου ἡ σπουδὴ συνδέεται ἀναποσπάστως πρὸς τὴν τῶν τιτανούχων ὑλῶν.

Ἕπεται συνέχεια. E. Paul Bérard.

ΕΙΣ ΡΩΣΣΟΣ ΜΥΘΟΓΡΑΦΟΣ

Ὁ Ἰβὰν Ἀνδρέγεβιτς Κρυλὼφ φέρει τὸ ἐπώνυμον τοῦ ῥώσσου Λαφονταίνου. Οἱ μῦθοι αὐτοῦ θεωροῦνται ὁ ἐθνικὸς τῆς Ῥωσσίας πλοῦτος καὶ ἡ συγκεφαλαίωσις τῆς δημώδους σοφίας αὐτῆς. Θίγουσιν ἀμέσως τὰ πραγματικὰ καὶ ἐνεστῶτα γεγονότα, διαφωτίζουσι τὰ τῆς ἡμέρας ζητήματα, καὶ αὐτὰ τὰ κοινωνικὰ ἢ πολιτικά· καὶ αὐτὸς ὁ πολιτικὸς ἀνὴρ εὑρίσκει ἐν αὐτοῖς πολύτιμον διδασκαλίαν. Ὁ ποιητὴς εἶναι ἀντάξιος τοῦ φιλοσόφου· τὸ ὕφος αὐτοῦ, πλῆρες ζωηροτάτων εἰκόνων, φαίνεται ἐμψυχοῦν τὰ ἀντικείμενα καὶ δίδον φωνὴν εἰς τὰ ἄψυχα. Ἡ φύσις ὑπὸ πάσας αὐτῆς τὰς ἐπόψεις θαυμασίως ἐξεικονίζεται. Ὁ διάλογος πλήρης ζωῆς, διαζωγραφεῖ τὰς μυχιαιτάτας τῆς ψυχῆς κινήσεις καὶ ἀνταγκαλῷ πάσας τὰς ἀποχρώσεις τοῦ πάθους. Τὸ γόητρον τοῦ ὕφους νέαν προστίθησιν ἀξίαν εἰς τοὺς μύθους αὐτοῦ. Ὁ Κρυλὼφ τέλος εἶναι ἡ φιλολογικὴ ἐνσάρκωσις τοῦ ἐθνικοῦ πνεύματος τῆς Ῥωσσίας.

Οὕτω κρίνει ῥῶσσος κριτικὸς περὶ τοῦ μεγάλου μυθογράφου τῆς Ῥωσσίας. Ἐὰν δὲ δὲν ἦτο ὑπερβολικὴ ἡ κρίσις αὕτη, ὁ Κρυλὼφ θὰ ἦτο ἀνάξιος τοῦ ἐπωνύμου ῥῶσσος Λαφονταῖνος, ὑπὸ δέ τινα ἔποψιν θὰ ἦτο καὶ ἀνώτερος αὐτοῦ. Τῷ ὄντι ἡ χαρίεσσα τοῦ Λαφονταίνου σάτυρα δὲν στοχάζεται τοσοῦτο ὑψηλά· προσπαίζει ἐπιχαρίτως τῇ ἐπιφανείᾳ τῶν πραγμάτων, οὐδὲ εἰσδύει εἰς τὰ βάθη τῶν κοινωνικῶν ζητημάτων. Πολλοὶ ἠθέλησαν νὰ παραστήσωσιν αὐτὸν ὡς φιλόσοφον, ὡς πολιτικὸν, ὡς μεταῤῥυθμιστὴν, ἀλλ' ἡ ἀπόδειξις δὲν ἐγένετο. Ὑπολείπεται ὁ ἀφελὴς καὶ ἁπλοῦκὸς νοῦς, ὁ μέγας παῖς, ὁ πονηρὸς μυθολόγος, οὗ τὸ μέγα καὶ μόνον μέλημα εἶναι τὸ καλῶς ἀφηγεῖσθαι. Ὁ Κρυλὼφ ἔχει προθέσεις φιλοσοφικωτέρας· οἱ μῦθοι αὐτοῦ στοχάζονται ὑψηλοτέρου καὶ μακροτέρου σκοποῦ· πολλάκις προσεγγίζουσι πρὸς τὴν πολιτικὴν σάτυραν, πλήττουσι τολμηρῶς τὰς κοινωνικὰς καταχρήσεις. Ἀλλ' ἔχουσι τὸ αὐτὸ θέλγητρον ἀφελοῦς χάριτος, παιδικῆς ἁπλότητος καὶ ῥεμβασμοῦ, ζωὴν τοσοῦτο σύντονον, ὕφος τοσοῦτο ἐλεύθερον καὶ ἀνεπιτήδευτον, ἱλαρώτερα χρώματα; Πρὸς ἀπάντησιν δέον τις ν' ἀναγνῷ ἐπισταμένως τοὺς μύθους αὐτοῦ ὅπως ἐννοήσῃ ποῖοι οἱ δεσμοὶ συγγενείας μεταξὺ τῶν δύο περικλεῶν μυθογράφων καὶ κατὰ τί διαφέρουσιν.

Εἰς τοὺς μύθους τοῦ Κρυλὼφ μεγάλην ἰδίᾳ δίδει ἀξίαν ἡ πιστὴ ἀπεικόνισις τῶν ἐθνικῶν ἠθῶν, τὸ βαθέως διορατικὸν καὶ παρατηρητικὸν πνεῦμα, ὁ κοινωνικὸς σκοπὸς καὶ ἡ πρόθεσις τοῦ ἀποκαλύψαι τὰς ἀδικίας καὶ καταχρήσεις.

Γεννηθεὶς τῷ 1768 καὶ ἀποθανὼν τῷ 1844, ὁ Κρυλὼφ ἐκπροσωπεῖ τὴν μεταβατικὴν ἐκείνην ἐποχὴν, καθ' ἣν ἡ ἀρχαία ἀσιατικὴ καὶ ταρταρικὴ Ῥωσσία μεταμορφουμένη βαθμιαίως εἰσέρχεται μετ' οὐ πολὺ εἰς τὴν χορείαν τοῦ συγχρόνου πολιτισμοῦ. Τὰ ὅπλα τοῦ μύθου καὶ τῆς σατύρας ἐντείνει κατὰ τῶν ἀντιδράσεων τῆς ἀρχαίας κοινωνίας. Δημοσιεύει ἐπιθεώρησιν ἐπιγραφομένην «Ὁ Ἀγγελιαφόρος τῶν Πνευμάτων», εἶδός τι νεκρικῶν διαλόγων. Ἐν τῇ ἐπιθεωρήσει ταύτῃ ἀνακαλεῖ ἐκ τῶν τάφων περιδόξους νεκροὺς, οἵτινες μένοντες ὀλίγας ὥρας ἐπὶ τῆς γῆς λέγουσιν ἀληθείας. Δύο ἔτη μετὰ ταῦτα θαῤῥήσας ἐντείνει τὰ τόξα τῆς σατύρας ἄνευ ἀλληγοριῶν ἐν τῷ *Θεατῇ*, ἀλλ' ἡ ἀστυνομία καὶ λογοκρισία ἐμποδίζουσιν αὐτὸν μετ' ὀλίγον. Ποιεῖται τότε οὐχὶ ἀνεπιτυχῶς δραματικὰ δοκίμια, ἀλλ' ἀναγνοὺς τὸν Λαφονταῖνον ἀνευρίσκει τὴν ἀληθῆ αὐτοῦ κλίσιν. Ὁ μῦθος φαίνεται αὐτῷ ὡς ὁ κράτιστος κύκλος, ἐν ᾧ ὁ ποιητὴς δύναται νὰ προσβάλῃ τὰς καταχρήσεις ἐμμέσως καὶ ἀκινδύνως. Ἔκτοτε διαγράφεται τὸ φιλολογικὸν αὐτοῦ ᾠδίον καὶ ἐπιδίδοται ὅλως εἰς τὴν μυθογραφίαν. Τὰ πρῶτα αὐτοῦ δοκίμια ἔτυχον εὐμενεστάτης ὑποδοχῆς· μετ' ὀλίγον οἱ μῦθοι αὐτοῦ ὑπὸ πάντων ἀναγινώσκονται, αἱ ἐκδόσεις αὐτῶν πολλαπλασιάζονται καὶ ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν ὁ Κρυλὼφ ἀποβαίνει ὁ ἐθνικὸς καὶ δημοτικὸς ποιητής. Ἡ τόλμη σατυρικῶν τινων βελῶν πτοεῖ τὴν λογοκρισίαν· ἀλλ' ὁ τσάρος Νικόλαος, καίπερ οὐδόλως ἀνεκτικὸς καὶ τὰ μάλιστα ζηλωτὴς τῶν προνομίων τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἐξουσίας, περιπτύσσεται τὸν ποιητὴν ἀνακράζων: «Γράφε πάντοτε, γηραιέ μου φίλε, γράφε πάντοτε». Ἄλλως δὲ καὶ τὰ παρατολμήματα ταῦτα οὐδὲν ἔχουσι τὸ πικρὸν καὶ δριμύ· μᾶλλον ἀποδεικνύουσι τὸν ἔρωτα τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς προόδου ἢ τὸ μῖσος τῶν καταχρήσεων. Ὁ σατυρικὸς δὲν ψέγει τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ τὰ πράγματα· στρέφει τὰ ὄμματα εἰς τὸ μέλλον, οὐδαμῶς ἐξυβρίζων τὸ παρελθόν. Ἐν τῇ συνετῇ καὶ δικαίᾳ αὐτοῦ μετριοπαθείᾳ φαίνεται ἐπικαλούμενος τὰ φῶτα καὶ τὴν δικαιοσύνην καὶ αὐτῆς τῆς ἀριστοκρατίας, ἧς τὰ προνόμια προσβάλλει. Ἀποτείνεται εἰς τοὺς ζῶντας ἐκ καταχρήσεων καὶ οἱονεὶ ἐπερωτᾷ αὐτοὺς ἐὰν δὲν κρίνωσι καλὸν νὰ καταστραφῶσι τὰ παράσιτα ἐκεῖνα ὄντα· ἐπαγωγὸς καὶ ἐπιτηδεία στρατηγικὴ ἥτις λαμβάνει ἐπικούρους αὐτοὺς ἐκείνους, ὧν ὑποσκάπτει τοὺς πύργους. Προσέχετε, λέγει τρόπον τινὰ αὐτοῖς, θὰ ταφῆτε ὑπὸ τὰ ἐρείπια, διότι πάντα ταῦτα καταῤῥέουσι. Πρὸς πλείονα ἀσφάλειαν καταῤῥίψωμεν ταῦτα ὁμοῦ.

Ὁ Κρυλὼφ ἄρα μεταῤῥυθμιστής ἐστιν, οἷος οὐδέποτε ἐσκέψατο γενέσθαι ὁ Λαφονταῖνος. Οὐδέποτε λησμονεῖ τὸν ἄνθρωπον καὶ τὴν κοινωνίαν, ὡς ὁ Λαφονταῖνος, ὅστις πολλάκις δυσκολεύεται διηγηθεὶς τὸν μῦθον αὐτοῦ νὰ ἐξαγάγῃ τὸ φυσικὸν πόρισμα. Δὲν ἀρέσκεται, ὡς ἐκεῖνος, εἰς τὸν ἁπλοῦν μῦθον, ἀλλ' ὁ μῦθος αὐτοῦ εἶναι πάντοτε ἀλληγορία. Ἥττον ἀφελὴς καὶ παιδικὸς, δὲν ἀρέσκεται νὰ παράγῃ εἰς μέσον τὰ ζῶα μετὰ τοῦ ἰδίου αὐτῶν χαρακτῆρος καὶ τῶν ἕξεων, ἀλλὰ προσωποποιεῖ συνηθέστερον τὰ φαινόμενα τῆς φύσεως, ὡς τὴν χιόνα καὶ τὸν ἄνεμον, ἢ τὰ οἰκιακὰ σκεύη, τὴν ψήκτραν καὶ τὰς βελόνας, τὰ παιδικὰ ἀθύρματα, τὴν πλαγγόνα, τὸ νευρόσπαστον καὶ τὸν μολύβδινον στρατιώτην· παράγει ἐξ αὐτῶν ἔμψυχα ὄντα, τὰ ὁποῖα τίθησιν εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοῦ ἀνθρώπου καὶ πρὸ πάντων μετὰ τοῦ παιδός· συνηθέστερον δὲ τίθησι τὸν ἄνθρωπον ἀπέναντι ἄλλων ἀνθρώπων, ὡς ὁ Λαφονταῖνος ἐν τῷ μύθῳ *Σκυτεὺς καὶ οἰκονομολόγος*. Οὕτως ὁ ῥωσσικὸς μῦθος πλησιάζει μᾶλλον πρὸς τοὺς ἀρχαίους γαλλικοὺς μύθους. Ἐν τῷ μύθῳ ἐπὶ παραδείγματι *ὁ Συγγραφεὺς καὶ ὁ κλέπτης*, εἰς λῃστὴς

καὶ εἷς διάσημος συγγραφεὺς φθάνουσιν εἰς τὴν κόλασιν, ἀμφότεροι δὲ καταδικάζονται, ὁ μὲν ὡς καταχρασθεὶς τὴν ἰσχὺν τοῦ βραχίονος αὐτοῦ, ὁ δὲ τὴν τοῦ καλάμου του· ὁ συγγραφεὺς νομίζει ὅτι αὐτὸς ἐκ τῶν δύο εἶναι ὁ καλλίτερος κλέπτης, ἀλλ' αἱ Ἐριννύες, ἐκ τῶν κεφαλῶν τῶν ὁποίων ἀνορθοῦνται ὄφεις, κράζουσιν εἰς τὸ οὖς αὐτοῦ· «Διὰ τὸν ἄλλον πυρὰ φαεινὴ καὶ ἕψεσις ταχεῖα, διὰ σὲ δὲ βραδεῖα καὶ ἀτελεύτητος τιμωρία! Ὁ ἄλλος μόνον ἐπὶ ζωῆς του ἔβλαψεν, ἐνῷ σὺ ἐνέχυσες ἐν τοῖς συγγράμμασί σου λεπτὸν καὶ διαρκὲς δηλητήριον! Σὺ διέφθειρας ὁλόκληρον κράτος καὶ σὺν τῇ μελλούσῃ γενεᾷ καὶ τὰς μελλούσας!»

Μετὰ τὸ πρὸς τοὺς συγγραφεῖς διδόμενον μάθημα ἔρχεται ὁ Κρυλὼφ εἰς τοὺς ῥώσσους ἀνθυπάτους τοὺς διοικοῦντας τὰ ἀπώτατα μέρη τῆς ῥωσσικῆς αὐτοκρατορίας. «Ἄνω ὁ Θεός, μακρὰν δὲ ὁ τσάρος», λέγει ῥωσσικὴ παροιμία, ὁ δὲ Κρυλὼφ καὶ πάλιν μεταφέρει ἡμᾶς εἰς τὴν κόλασιν. Ἀφικνεῖται ἐκεῖ εἷς σατράπης τοῦ βασιλέως τῆς Περσίας. «Τί ἔκαμες εἰς τὸν ἐπάνω κόσμον; τὸν ἐρωτᾷ». «Φεῦ! ἀποκρίνεται ὁ σατράπης, κακὴ ἦτο ἡ ὑγιεία μου καὶ δὲν ἐδυνήθην ν' ἀσχοληθῶ περὶ τῶν ὑποθέσεων τῆς ἐπαρχίας μου». Εἰς τὴν ἀπάντησιν ταύτην οἱ κριταὶ πέμπουσιν αὐτὸν εὐθὺ εἰς τὸν παράδεισον. Βλέπει τις τὴν ἔννοιαν τῆς σαφοῦς ταύτης ἀλληγορίας. Ὁ Κρυλὼφ πολλαχοῦ ἄλλοθι ἐπολέμησε τὴν προσωπικὴν ἐξουσίαν, ἀλλαχοῦ δὲ ἐπιπίπτει κατὰ τῶν καταχρήσεων τῆς δικαστικῆς ὀργανώσεως, καὶ ὑπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ ἀλώπεκος ἐναγούσης ποτάμιον λάβρακα, ὅστις εἶναι ὁ προμηθευτὴς αὐτῇ ἰχθύων, καὶ καταδικαζούσης αὐτὸν νὰ ῥιφθῇ εἰς τὸ ὕδωρ, διότι ἔκτακτος τιμωρία ἀπαιτεῖται κατὰ τοῦ λῃστοῦ τούτου, δεικνύει ἡμῖν τὸν εἰς τὴν διαφθορὰν ἐπιδεκτικὸν δικαστήν· ἀλλαχοῦ παρουσιάζει ἡμῖν εὐγενεῖς, νομίζοντας ὅτι ὡς ἐκ τῆς καταγωγῆς αὐτῶν ἀπαλλάσσονται τοῦ εἶναι ὠφέλιμοι ἄνθρωποι.

Κατὰ τὸ μέγα τῆς ἐν Ῥωσσίᾳ δουλείας ζήτημα ὁ Κρυλὼφ ἐτάχθη ὑπὲρ τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς φιλανθρωπίας, τοῦτο δὲ ἀπῄτει θάρρος, γενόμενον ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ αὐτοκράτορος Νικολάου. Ἐνταῦθα παρουσιάζει ἡμῖν ἀηδόνας, ἀλλ' αἰχμαλώτους ἐν κλωβῷ· ᾄδουσι τὰ δύσμοιρα ταῦτα πτηνά, ἐλπίζοντα νὰ κάμψωσι τὸν δεσμοφύλακα αὐτῶν· ἀλλὰ φεῦ! ὅσον ᾄδουσι ταῦτα, τοσοῦτο ἐκεῖνος ᾤδεται ἐκ τῶν ᾀσμάτων αὐτῶν, ἥκιστα δὲ σκέπτεται ν' ἀπολύσῃ αὐτά. Τοιουτοτρόπως καὶ ὁ λαὸς ἐργάζεται, ὥσπερ ᾄδουσιν αἱ ἀηδόνες· ἀλλ' ὅσον περισσότερον ἐργάζεται, τοσοῦτον ὀλιγώτερον οἱ ἐκ τῆς ἐργασίας του ὠφελούμενοι θὰ θελήσωσι νὰ στερηθῶσιν οὗς δρέπουσι καρπούς. Ἀλλαχοῦ παριστάνει φύλλα μεγάλης δρυός, ὑπερήφανα ἐπὶ τῷ ὅτι ἀποτελοῦσι τῆς κοιλάδος τὸν κόσμον, συναγείροντα τοὺς ποιμένας ὑπὸ τὴν σκιὰν αὐτῶν καὶ τὰς θωπείας τοῦ ζεφύρου δεχόμενα. Φωνὴ ἀκούεται κάτωθεν· «Καὶ ἡμεῖς; Μήτοι τέλεον λησμονοῦσιν ἡμᾶς;» Τὴν φωνὴν ταύτην βάλλουσιν αἱ ῥίζαι, αἱ τὸν χυμὸν καὶ τὴν ζωὴν παρέχουσαι· ἀλλ' ἐπειδὴ σκοτεινὸν αὐτῶν τὸ ἔργον, οὐδεὶς προσέχει εἰς τοῦτο. Ἐπεμβαίνει τότε ὁ ποιητὴς καὶ ὑπὲρ τοῦ ἀγῶνος αὐτῶν συνηγορεῖ· αἴρει εὔγλωττον ὑπὲρ τῶν καταδυναστευομένων διαμαρτύρησιν, καὶ ἡ φωνὴ αὐτοῦ ἀκούεται.

Ἰδοὺ τίνων ἕνεκα λόγων πλὴν τῆς ποιητικῆς λαμπηδόνος καὶ τῆς ἀρετῆς τὸ ἔργον τοῦ Κρυλὼφ τοσοῦτον δημῶδες τυγχάνει ἐν Ῥωσσίᾳ. Ὁ Κρυλὼφ ἡρμήνευσεν ἐν εἰκόσιν αἰσθηταῖς, ἐκεῖνο ὅπερ συγκεχυμένως ἐταράσσετο ἐν ταῖς καρδίαις πάντων· κατέδειξε τὰς καταχρήσεις καὶ τὰς ἀδικίας γεγηρακυίας κοινωνίας, κατασταλείσας ὑπὸ τῆς ἐναργείας τῶν ἐμμέσων τούτων μαθημάτων.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

⁂ Κερδίζομεν τὰς συμπαθείας τῶν ἀνθρώπων, λαμβάνοντες αὐτοὺς οὐχὶ ὁποῖοι εἶνε πραγματικῶς, ἀλλ' ὁποῖοι ἐπιθυμοῦσι νὰ φαίνωνται. Θέλει καταστῇ ἐχθρὸς ἡμῶν ὁ ἐννοήσας ὅτι τὸν ἐμαντεύσαμεν.

⁂ Λυπηρὸν καὶ ἀνόητον τὸ ἐκλαμβάνειν τὰς χιμαίρας ὡς πραγματικότητας· ἀλλ' εὐτυχὲς καὶ συνετὸν τὸ θεωρεῖν τὰς πραγματικότητας ὡς χιμαίρας.

〰 Ὁ «Ῥωσσικὸς κόσμος» ἐδημοσίευσε γαλλιστὶ τὸ ἑξῆς λογοπαίγνιον, ὅπερ καὶ ἡμεῖς γαλλιστὶ καταχωρίζομεν, διὰ τὸ ἀδύνατον τῆς μεταφράσεως:

«Ἐν τῷ παλατίῳ τοῦ Δολμαβαξὲ ὑπάρχει χρησμολόγος τις ἠχώ, ἣν οἱ Σουλτάνοι συμβουλεύονται ἐν στιγμαῖς ὑπερτάτου κινδύνου. Τοῦτο ἐπ' ἐσχάτων ἔπραξε καὶ ὁ Ἀβδοὺλ Χαμίδ.

— L'Angleterre! ἀνεβόησεν—Erre! ἀπεκρίνατο ἡ ἠχώ.

— Les Autrichiens!—Chiens!

— La Prusse!—Russe!

— Mes pachas!—Achats!

— Et Suleyman!—Ment!

— Mais j'ai Moukhtar—Tard!

— Qu'ai je pour payer les milliards—Liard!

〰 Ἠρώτησάν τινά ποτε, τίς ἡ διαφορὰ μεταξὺ τῶν ἀγαλμάτων καὶ τῶν μεγάλων ὑποκειμένων ἑνὸς τόπου· «Ὅσον πλησιάζει τις πρὸς τὰ ἀγάλματα, ἀπεκρίθη ἐκεῖνος, τῷ φαίνονται μεγαλήτερα, ὅσον δέ τις πλησιάζει τοὺς μεγάλους, τῷ φαίνονται μικρότεροι».

ΑΘΗΝΗΣΙ — ΤΥΠΟΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ. ΟΔΟΣ ΠΑΤΗΣΙΩΝ 14.